

**Plaatsingslijst van stukken
betreffende de
Antirevolutionaire
kiesvereniging(en)
'Nederland en Oranje' te
Eindhoven**

1919-1980, (1926-1980)

Samengesteld door B.J.T. van de Worp

Historisch Documentatiecentrum voor het
Nederlands Protestantisme (1800-heden)
Vrije Universiteit Amsterdam
De Boelelaan 1105
1081 HV Amsterdam

Collectie nummer: 430
Januari 2013

Inhoud

Inleiding 3

Het rijke antirevolutionaire leven: een historische schets 3

1. Van zelfstandige kiesverenigingen naar één partij: de ARP 3
2. De antirevolutionairen in Eindhoven, 1919-1980 10
3. Bewerking en verantwoording van het archief 16

Plaatsingslijst 20

Bijlagen 40

I Samenstelling van het bestuur, 1920-1980 40

II Gemeenteraadsleden namens de Antirevolutionaire Kiesvereniging, 1923-1980 41

III Organogram van de Antirevolutionaire Partij in Eindhoven (Noord-Brabant) 42

IV Register op persoonsnamen uit de beschrijvingen 43

V Register op trefwoorden uit de beschrijvingen 43

Inleiding

Het rijke antirevolutionaire leven: een historische schets¹

De Noord-Brabantse politiek werd tot halverwege de twintigste eeuw gedomineerd door de Katholieke Volkspartij (KVP). De protestantse politieke partijen vormden er slechts een kleine minderheid. Deze karakterisering gold evenzeer voor Eindhoven. Dat laat onverlet dat de antirevolutionaire kiesvereniging aldaar een niet te verwaarlozen rol speelde op het politieke toneel, zowel intern wat betreft de partijorganisatie, als extern wat betreft de praktische politieke inbreng. De ontsluiting van dit archief stelt de onderzoeker of de geïnteresseerde in de gelegenheid die rol nader te reconstrueren. Hieronder treft u een (in het kader van mijn stage) uitvoerige historische uiteenzetting aan, die beschouwd kan worden als een eerste aanzet voor een dergelijke reconstructie, bestaande uit drie delen. Allereerst volgt een algemeen historisch overzicht van de totstandkoming van de Antirevolutionaire Partij (ARP) en het functioneren van de kiesvereniging daarin. Op deze wijze wordt de kiesvereniging van Eindhoven in een breder verband beschouwd, immers – zoals blijken zal – de kiesverenigingen van de ARP vervulden een belangrijke rol in het geheel van de partijorganisatie. Vervolgens wordt de blik specifiek op de Antirevolutionaire kiesvereniging(en) ‘Nederland en Oranje’ te Eindhoven gericht. Tot slot volgt een beschrijving van de inhoud van dit archief en de verantwoording van de archivering. Daarna zijn de plaatsingslijst met de daarbij behorende bijlagen aan te treffen.

1. Van zelfstandige kiesverenigingen naar één partij: de ARP

Het verschijnsel ‘kiesvereniging’ heeft veel oudere papieren dan de eerste politieke partij met een landelijke organisatie en een nationaal programma – de ARP, 1879. Vanaf 1850 waren in den lande kiesverenigingen ontstaan, die zich inspanden om kandidaten van een bepaalde politieke kleur in de Tweede Kamer te laten verkiezen, maar van partijen met een nationale organisatie, zoals we die uit de twintigste eeuw kennen, was geen sprake, al gebruikte men het woord ‘partij’ wel om een politieke richting, zowel in het parlement als daarbuiten, aan te geven. De belangrijkste drie waren de liberale, conservatieve en antirevolutionaire richting. De richting van een kiesvereniging was dikwijls af te leiden uit de naam. ‘Burgerplicht’ of ‘Grondwet’ was een veel voorkomende naam onder liberale verenigingen, ‘Vaderland en Koning’ een typisch conservatieve benaming, terwijl verenigingen van de antirevolutionaire richting vaak deelnamen aan de politieke strijd onder de naam ‘Nederland en Oranje’. De kiesverenigingen opereerden geheel zelfstandig en waren slechts dan actief als er verkiezingen aanstaande waren. Enkele weken voor de Tweede Kamerverkiezingen kwamen zij bijeen om een in hun ogen geschikte kandidaat te stellen en deze bij het kie-

¹ Vrij naar de bekende zinsnede ‘Het rijke Roomse leven’.

zerspubliek aan te bevelen door middel van advertenties in landelijke en regionale bladen, of via propagandamateriaal, de zogeheten ‘vliegende blaadjes’. De vertegenwoordigende heren beschouwden partij- of factievorming als een politieke zonde, zij dienden geheel onafhankelijk te zijn. Er bestonden dan ook geen formele banden tussen gelijkgezinde kiesverenigingen of tussen een bepaalde kiesvereniging en Kamerleden. Last of ruggespraak, het was een Kamerlid niet geoorloofd.²

De eerste antirevolutionaire kiesvereniging werd in 1851 in Amsterdam opgericht.³ Dat wil echter niet zeggen dat daarmee het begin van de latere ARP is te duiden. Historici zijn het onderling niet met elkaar eens *wanneer* de antirevolutionaire groepsvorming, en voorts een bewustwording daarvan, precies in de tijd geplaatst moet worden. Waar G. Abma ruim voor 1879 een zichtbare confessionele groepsvorming ziet ontstaan – zij het ongeorganiseerd – en A. Th. van Deursen teruggaat tot 1848, ontwaart R. de Jong dit proces op zijn vroegst in 1868. De Jong meent dat de oprichting van de ARP juist een katalysator was van de partijvorming en het identiteitsbesef.⁴ De ondergang van het oude politieke bestel, waarin conservatieven en liberalen de dienst uitmaakten, alsmede de ondergang van de conservatieve beweging door het gesloten electorale ‘verbond’ met de katholieken – waardoor zij voor protestanten aan geloofwaardigheid inboette – maakte zijns inziens het ontstaan van de ARP mogelijk.⁵

In zijn dissertatie over de totstandkoming van de moderne kaderpartij schetst de historicus en politicoloog R. Koole de ontwikkeling van politieke partijen aan het eind van de negentiende en het begin van de twintigste eeuw. De ARP behoort in zijn model tot de ‘buitenparlementaire’ partijen, waar hij mee bedoelt dat de partij buiten het parlement ontstaan is.⁶ Het is inderdaad waar dat de geschiedenis van de ARP niet valt niet te verklaren zonder de schoolstrijd, al dankt zij haar ontstaan niet direct aan die strijd. Kern van het antirevolutionaire gedachtegoed was immers het verzet tegen de denkbeelden van de Revolutie, in het bijzonder tegen de volkssoevereiniteit. Dit verzet speelde zich vooral in de Kamer af. Vanaf de jaren vijftig zou het onderwijs evenwel haar belangrijkste speerpunt worden. Buitenparlementaire middelen waren daarbij noodzakelijk.⁷

Het antirevolutionaire Kamerlid G. Groen van Prinsterer wierp zich op als de voorvechter van de christelijke openbare school, maar de schoolwet van 1857 dwarsboomde dit ideaal. Onder leiding van zijn politieke vriend, minister mr. J.J.L. van der Brugghen, kwam er een wet tot stand die de nationale gemengde school als norm stelde. Scholen waren voortaan niet meer gebon-

² R. Janssens, *De opbouw van de Antirevolutionaire Partij, 1850-1888* (Hilversum 2001), p. 22-23.

³ R. Hagoort, ‘Vijftig jaar partijorganisatie’, *Antirevolutionaire Staatskunde* (driemaandelijks uitgave) 3 (1929), pp. 288-343, aldaar pp. 293-294.

⁴ Janssens, *De opbouw*, pp. 11-13. Vergelijk met A. Th. van Deursen, ‘Van antirevolutionaire richting naar antirevolutionaire partij, 1829-1871’ in: G. Harinck, R. Kuiper en P. Bak (red), *De Antirevolutionaire Partij, 1829-1980* (Hilversum 2001), pp. 11-52, aldaar vanaf p. 22 en in het bijzonder p. 52; en R. de Jong, ‘Antirevolutionaire partijvorming, 1848-1879. Een afwijkende visie’, in: *Jaarboek DNPP 2001* (Groningen 2003), pp. 213-226.

⁵ R. de Jong, ‘Een afwijkende visie’, p. 223.

⁶ R. Koole, *De opkomst van de moderne kaderpartij. Veranderde partijorganisatie in Nederland, 1960-1990* (Utrecht 1992), pp. 32-44.

⁷ Vergelijk Van Deursen, ‘Antirevolutionaire partijvorming’, pp. 24 en 30; en De Jong, ‘Een afwijkende visie’, pp. 223-224.

den aan een bepaalde confessie, hoewel zij volgens artikel 23 bleven opleiden tot christelijke en maatschappelijke deugden – een christendom boven geloofsverdeeldheid, zoals de liberalen wensten. Diens optreden was een bittere teleurstelling voor Groen; hij moest zijn oorspronkelijke ideaal opgeven. Het streven naar christelijk onderwijs stond sindsdien gelijk aan het bevorderen van bijzonder onderwijs, iets wat Groen tot die tijd had willen voorkomen.⁸ De onderwijswetgeving van 1857 bood evenwel de mogelijkheid concrete politieke doelstellingen ten behoeve van het christelijk onderwijs te formuleren. Met de Vereniging ter bevordering van het Christelijk Nationaal Schoolonderwijs (CNSO, 1860) werd aan dat streven invulling gegeven. Erg succesvol was de vereniging niet, mede omdat Groens verwanten in de Tweede Kamer het onwenselijk achtten zich te binden aan het door de vereniging aangenomen schoolwetprogramma. De onderwijswet had de bestaande verdeeldheid onder de protestanten niet treffender bloot kunnen leggen.⁹

Het jaar 1871 kan beschouwd worden als het keerpunt in de wordingsgeschiedenis van de ARP.¹⁰ Had Groen een proces van bewustwording op gang gebracht, van een georganiseerde richting of partij was nog geen sprake. Dat veranderde toen A. Kuiper op het toneel verscheen. Met zijn persoonlijkheid en organisatietalent was hij, veel meer dan Groen, in staat een stempel te drukken op de gaande ontwikkelingen, zoals in het vervolg zal blijken. Samen met een groepje geestverwanten, waaronder dus Kuiper, stelde Groen een politiek programma op waarin hij pleitte voor de herziening van art. 194 van de grondwet. De vrije school zou, in tegenstelling tot de staatsschool, de regel moeten zijn. Daarnaast voerde de groep een pleidooi voor meer evenredigheid in het kiesstelsel, oftewel verlaging van de drempel voor het censuskiesrecht werd noodzakelijk geacht. Tot slot achtte men een ‘zedelijke binding’ van antirevolutionaire kandidaten aan het voornoemde programma gewenst. Op deze wijze hoopte de groep met haar actie lokale kiesverenigingen te bewegen kandidaten te stellen die dit programma konden onderschrijven.¹¹

De hand van Kuiper was hierin reeds zichtbaar, want met het voorstel van consensusverlaging ging hij verder dan Groen eigenlijk wilde. Bovendien was het aan Kuiper te danken dat de verkiezingspropaganda in de christelijke pers enigszins gecoördineerd verliep. Succes bracht het niet, integendeel, de verkiezingen waren een teleurstellende exercitie: geen van de door Groen naar voren geschoven kandidaten werd verkozen. Kuiper zag daarin reden temeer om tot politieke organisatie over te gaan.¹² Een nieuw initiatief kon-

⁸ D. Th. Kuiper, ‘Van volkspetitionnement tot kleine luyden. Een schets van de hoofdlijnen van de ontwikkelingen van de ARP van 1848 tot 1973’ in: *Een kleine eeuw kleine luyden. Grepen uit de geschiedenis van de ARP* (Den Haag 1975), pp. 7-89, aldaar pp. 8-13. Van Deursen, ‘Antirevolutionaire partijvorming’, pp. 30-32.

⁹ Kuiper, *Kleine luyden*, p. 17.

¹⁰ R. Koole, *Politieke partijen in Nederland. Ontstaan en ontwikkeling van partijen en partijstelsel* (Utrecht 1996), p. 96. Kuiper, *Kleine luyden*, p. 17.

¹¹ Koole, *Politieke partijen in Nederland*, p. 96.

¹² Van Deursen, ‘Antirevolutionaire partijvorming’, pp. 50-52. Waar Kuiper wenste dat de vier aftredende antirevolutionaire Kamerleden herkozen werden (het betreffen Bichon van IJsselmonde, Van Lynden Sandenburg, Saaymans Vader en Van Wasse-naer van Catwijck), gaf Groen, buiten Kuiper om, aan dat slechts drie kandidaten (namelijk Kuiper, Keuchenius en Van Otterloo) in zijn ogen werkelijk de antirevolutionaire richting vertegenwoordigden. Daarmee distantieerde hij zich van de aftredende ‘antirevolutionaire’ Kamerleden, die er zijns inziens een conservatieve staats-

digde zich spoedig aan. Onder leiding van J. Voorhoeve werd in 1872 het Anti-Schoolwetverbond (ASW) opgericht, met als doel 'eene wijziging van artikel 194 GW waardoor het vrije onderwijs regel en het staatsonderwijs aanvulling kan worden', waarbij gebruik gemaakt diende te worden van de volgende middelen: 'het bewerken der publieke opinie, het petitionnement bij de overheid en het oefenen van invloed bij de verkiezingen.' Kortom: 'een massa-organisatie met plaatselijke afdelingen, een propaganda-apparaat, dat zorgt voor de populaire lectuur, een kort, duidelijk omschreven op een beperkt doel toegespitst program.'¹³

Formeel was het Anti-Schoolwetverbond een doelorganisatie, maar het gegeven dat voornamelijk sympathisanten van de antirevolutionaire richting lid waren, leidde tot een toenadering tussen de antirevolutionaire kiesverenigingen en de plaatselijke afdelingen van het verbond. Gedurende de Tweede Kamerverkiezingen van 1873 werkten zij zodanig samen, dat per district één antirevolutionaire kandidaat gesteld werd. Als lid van het hoofdbestuur wenste Kuiper intussen een omvorming van het Anti-Schoolwetverbond tot een algemene kiezersorganisatie. Het grote verzet daartegen – hoewel een meerderheid uiteindelijk instemde met Kuypers gekoesterde wens – noopte hem echter tot het varen van een andere koers. Het Centraal Comité van de antirevolutionaire kiesvereniging te Amsterdam, waar Kuiper eveneens in participeerde, kreeg de gelegenheid de leidende rol wat betreft de politieke organisatievorming naar zich toe te trekken ten koste van het sterk verdeelde ASW.

Onder de antirevolutionaire vertegenwoordigers in de Tweede Kamer bestonden veel twijfels over de activiteiten van Kuiper. Men vreesde een democratische denkrichting, waardoor Kamerleden gebonden zouden zijn aan de uitspraken van het kiezersvolk. De tijd leek daarvoor nog niet rijp. Het teleurstellende verloop van de verkiezingen van 1877 was voor Kuiper echter het startsein om concreet werk te maken van een Algemene Antirevolutionaire Kiezersbond. Uitgangspunt vormde een programma dat hij op verzoek van de kiesvereniging van Gouda had uitgebracht. Zo verscheen in 1878 *Ons Program*. De antirevolutionaire kiesverenigingen zouden optreden in een vast verband, zich binden aan het opgestelde programma en een gekozen Centraal Comité zou kandidaten aanbevelen. Op 3 april 1879 werd een vergadering gehouden met de antirevolutionaire kiesverenigingen en afdelingen van het ASW. Kuiper zette uiteen hoe de antirevolutionaire beweging zich de afgelopen decennia had ontwikkeld en dat zij genoodzaakt was een degelijke partijorganisatie op te zetten wilde zij daadwerkelijk een rol van betekenis spelen.¹⁴ Unaniem stemden de aanwezigen in met het door Kuiper opgestelde beginselprogramma en het 'Concept-Reglement voor het Centraal Comité van Anti-revolutionaire Kiesvereeningen'.¹⁵ 's Lands eerste politieke partij was daarmee een feit.¹⁶

opvatting opnahielden, omdat zij zich niet wensten te binden aan een politiek programma.

¹³ Geciteerd in Kuiper, *Kleine luyden*, p. 20.

¹⁴ R. Janssens, 'Antirevolutionaire organisatievorming, 1871-1879' in: G. Harinck, R. Kuiper en P. Bak (red), *De Antirevolutionaire Partij, 1829-1980* (Hilversum 2001), pp. 53-72.

¹⁵ *Ibidem*, p. 72.

¹⁶ Deze stelling wordt overigens door R. de Jong in twijfel getrokken. Zijn inziens komt die eer de Algemeene Kiesvereening toe. Zie daarvoor: 'De Algemeene Kiesvereening, 1868-1875. De eerste politieke partij van Nederland' in *Jaarboek DNPP 1999* (Groningen 2000), pp. 240-249.

De kiesvereniging als het hart van de partijorganisatie

Ondanks dat de statuten vermeldden dat het Centraal Comité van Antirevolutionaire Kiesverenigingen ‘geen besturende, maar uitsluitend een leidende bevoegdheid heeft’ en het gezag niet bij haar maar bij de Deputatenvergadering berustte,¹⁷ kreeg zij van begin af aan het verwijt centralistisch te opereren en de zelfstandigheid van de kiesvereniging aan te tasten. Geheel onterecht was die kritiek niet, want wanneer een aangesloten kiesvereniging een kandidaat stelde die niet instemde met *Ons Program*, moest zij de financiële en morele steun van het Centraal Comité ontberen.¹⁸ Toch werd het succes van de ARP juist bepaald door de autonomie van de kiesverenigingen. Laten we ons daarom nader verdiepen in het functioneren van de kiesvereniging binnen het geheel van de partijorganisatie.

‘De organisatie der districten, ook voor de verkiezing van leden der Provinciale Staten alsmede de zaak der Gemeenteraadsverkiezingen moet ijverige ter hand worden genomen. Thans is er animo,’ betoogde Kuyper na de Tweede Kamerverkiezingen van 1879.¹⁹ Een wijziging in de structuur van de organisatie was hiervoor echter een vereiste: districtsverenigingen moesten onderafdelingen creëren, die met behulp van ‘agenten’ een netwerk dienden te vormen. De politieke landkaart van de jaren 1880 zag er heel anders uit dan tegenwoordig. Het land was opgedeeld in 43 kiesdistricten²⁰, waarbij elke afgevaardigde 45.000 inwoners vertegenwoordigde. De bevolkingsgroei en de voortdurende uitbreiding van het kiesrecht noopten dan ook tot een herhaalde herindeling van de kiesdistricten.²¹ Aangezien kiesdistricten niet altijd aan gemeentegrenzen gebonden waren, leidde dat tot complexe situaties voor de partijorganisatie, immers kiesverenigingen waren allereerst plaatselijk georganiseerd.

Indien meerdere Gemeenten tot éénzelfde District behooren, verkiezen de plaatselijke Kiesverenigingen saâm een Centrale d.i. een Districtsbestuur. [...] In Gemeenten van één District is het bestuur van de plaatselijke vereeniging zelf Centrale of Districtsbestuur. En in geval de Gemeente meerdere Kiesdistricten insluit, heeft elk District een Centrale of een Districtsbestuur, en hebben bovendien alle Districten saâm een Bondsbestuur.²²

In principe vaardigde elke plaatselijke kiesvereniging ten minste één lid af naar de Deputatenvergadering, die haar goedkeuring moest geven aan de

¹⁷ *Statuten der Georganiseerde Antirevolutionaire Partij* [1917], p. 3. HCD, archief nr. 396 (ARKV Zierikzee), inv. nr. 21. De oudste versie van de statuten stammen uit november 1896.

¹⁸ R. Janssens, ‘Eenheid en verdeeldheid, 1879-1894’ in: G. Harinck, R. Kuiper en P. Bak (red), *De Antirevolutionaire Partij, 1829-1980* (Hilversum 2001), pp. 73-92, aldaar pp. 73-74.

¹⁹ Kuyper geciteerd in Hagoort, ‘Vijftig jaar partijorganisatie’, p. 319.

²⁰ Er bestond onderscheid tussen enkelvoudige, dubbele of meervoudige districten. In het eerste geval vaardigde het district slechts één persoon af, terwijl in dubbele of meervoudige districten minstens twee kandidaten verkozen werden.

²¹ J. Loots, *Voor het volk, van het volk. Van districtenstelsel naar evenredige vertegenwoordiging* (Amsterdam 2004), pp. 23-24.

²² *Statuten der Georganiseerde Antirevolutionaire Partij*, pp. 12-13 (art. 6).

door het Centraal Comité genomen besluiten.²³ Tevens zond elk districtsbestuur één afgevaardigde naar voornoemde vergadering, waaruit het Centraal Comité gekozen werd. Het doel van de kiesvereniging was drieërlei. Allereerst behoorde zij de antirevolutionaire beginselen stelselmatig te propageren. Daarnaast was het haar taak ‘het doen kiezen van belijders van deze beginselen’ in de verschillende vertegenwoordigde lichamen. Tot slotte diende zij elke uitsluiting uit ambten en bedieningen tegen te gaan – een vorm van emancipatie dus.²⁴ Voor deze doelstellingen was een Centraal Comité niet direct nodig, maar andersom had het wel de kiesverenigingen nodig om de centraal genomen besluiten uit te kunnen voeren.

De eerdere uitspraak van Kuiper ten spijt, de antirevolutionaire gemeentepolitiek bleef een ondergeschoven kindje. Vijftig jaar naar de oprichting van de ARP stelde H. de Wilde in het jubileumboek *Schrift en Historie* (1928) dat de aandacht destijds teveel gericht was op de Tweede Kamer, hoewel die keuze in zijn ogen te rechtvaardigen was: de taak die de provincie en de gemeente te verrichten had, was anno 1928 in omvang en betekenis niet te vergelijken met 1878.²⁵ Toch is het Kuiper zelf geweest die meende dat lokale politiek geen principiële beginselen betrof maar enkel politieke doeleinden. Derhalve achtte hij het in eerste instantie niet nodig dat er lokaal een antirevolutionaire partij, vergelijkbaar met die in de Tweede Kamer, werd opgericht.²⁶

De uitbreiding van het electoraat in 1888 en 1897 betekende een stimulans voor de partijorganisatie. Inmiddels waren er in 1888 154 kiesverenigingen bij het Centraal Comité aangesloten, een aantal dat in de jaren daarna bleef groeien.²⁷ De sterke centralistische partijstructuur, zichtbaar in de door het Centraal Comité opgestelde statuten, vormde allerm minst een belemmering voor het functioneren van de kiesvereniging. (Potentiële) kiezers dienden zij bekend te maken met het antirevolutionaire gedachtegoed. Men werd er op gewezen dat de christelijke of antirevolutionaire beginselen geldingskracht hadden op alle terreinen des levens. Met andere woorden, er werd een beroep gedaan op hun christenplicht. Het organiseren van vergaderingen en het voeren van een permanente campagne vergden zo de nodige tijd van de kiesvereniging.²⁸ Zowel het groeiende electoraat als de toename van het aantal (propaganda-) activiteiten leidde tot het oprichten van nieuwe kiesverenigingen. In 1913 werd in Hendrik-Ido-Ambacht bijvoorbeeld besloten een tweede kiesvereniging in het leven te roepen om effectiever en doelgerichter

²³ Elke kiesvereniging, groot of klein, vaardigde standaard één lid af. Voor elke vijftig leden mochten kiesverenigingen een extra lid afvaardigen.

²⁴ Ibidem, p. 12 (art. 5).

²⁵ H. de Wilde, ‘De Antirevolutionaire Partij in Provincie en Gemeente’ in: *Schrift en Historie. Gedenkboek bij het vijftig-jarig bestaan der Georganiseerde Antirevolutionaire Partij, 1878-1928* (Kampen 1928), pp. 365-387, aldaar pp. 369-371.

²⁶ Janssens, ‘Eenheid en verdeeldheid’, p. 77.

²⁷ R.A. den Ouden, ‘De Anti-Revolutionaire Partij in den lande. Geschiedenis van organisatie en pers’ in: *Schrift en Historie. Gedenkboek bij het vijftig-jarig bestaan der Georganiseerde Antirevolutionaire Partij, 1878-1928* (Kampen 1928), pp. 389-418, aldaar p. 403. Tien jaar later was het aantal de 250 gepasseerd.

²⁸ R. Kuiper, ‘Uit het dal omhoog, 1894-1905’ in: G. Harinck, R. Kuiper en P. Bak (red), *De Antirevolutionaire Partij, 1829-1980* (Hilversum 2001), pp. 93-112, aldaar pp. 104-107.

te kunnen opereren.²⁹ Het totale aantal kiesverenigingen liep daarmee op tot ongeveer 600 in 1928.³⁰ Intussen was er een wirwar aan juridische vormen ontstaan: de wijk-, dorps- of districtskiesvereniging en de centrale of gemeentelijke kiesvereniging.

De Pacificatie van 1917, waarin de confessionelen hun steun gaven aan de invoering van het algemeen mannenkiesrecht in ruil voor gelijke financiering van de openbare en de bijzondere school, bracht eveneens een wijziging in het kiesstelsel en daarmee in de organisatie van de ARP aan. De nieuwe Kieswet verdeelde het land in 18 kieskringen. Een corresponderend aantal Kamerkieskringcentrales, waarin kiesverenigingen vertegenwoordigd waren, verzorgde de kandidaatstelling bij de Tweede Kamerverkiezingen, iets wat de Statencentrales deden bij de Provinciale verkiezingen. De federatieve opbouw van de partij kwam hiermee sterker tot uitdrukking dan voorheen. Vanwege de als maar uitdijende organisatie was het niet langer meer mogelijk dat elke plaatselijke kiesvereniging een afgevaardigde zond naar de Deputatenvergadering. De oprichting van het Centralen Convent, een vergadering waarin afgevaardigden van de eerder genoemde Kamer- en Statencentrales bijeenkwamen, was een ‘tussenoplossing’ om in een kleiner verband ‘tot rustige en breede behandeling van zaken’ te komen in plaats van de massale Deputatenvergadering.³¹

Spil van het geheel bleef evenwel de kiesvereniging. Feitelijk was zij ‘de plaatselijke centrale van de partij-werkzaamheden’.³² Aldaar werden de besluiten genomen over de vaststelling van de kandidatenlijsten voor de gemeenteraadsverkiezingen en een bijdrage geleverd aan de totstandkoming van de kandidatenlijsten voor Staten- en Tweede Kamerverkiezingen. De plaatselijke kiesverenigingen waren gerechtigd kandidaten voor te dragen voor de zogeheten groslijst, waaruit het Centraal Comité, met behulp van de Centrales, een advieslijst uit opstelde, waarover de kiesverenigingen vervolgens hun oordeel mochten uitspreken. Hetzelfde gold voor beslissingen inzake het Program van Actie, zij het in de vorm van het indienen van amendementen. Tot de andere taken van de kiesvereniging behoorden het bijdragen aan de meningsvorming van haar leden, via sprekers op openbare vergaderingen, het organiseren van gespreksgroepen of de verspreiding van verenigingsblaadjes. Organisatorisch maakte men onderscheid tussen de centrale of gemeentelijke en de districts- of dorpskiesvereniging. Onderlinge betrokkenheid en het plaatselijke belang waren dermate groot, dat men een te grote kiesvereniging schadelijk achtte. In grote steden leidde dat tot splitsing, terwijl op het platteland de dorpen die tot één gemeente behoren, elk een eigen kiesvereniging hadden.³³ In beide gevallen hielden zij contact door middel van één centrale gemeentelijke kiesvereniging, ter bevordering van de samenwerking en ter ‘bespreking en bevordering van hetgeen in het al-

²⁹ Notulen van de ledenvergadering van de Antirevolutionaire kiesvereniging ‘Nederland en Oranje II’, 27 januari 1913. HDC, archief nr. 689 (ARKV Hendrik-Ido-Ambacht), inv. nr. 7.

³⁰ Den Ouden spreekt over kiesverenigingen zonder onderscheid te maken naar juridische vorm. Zie: ‘De Anti-Revolutionaire Partij in den lande’, p. 416.

³¹ Den Ouden, ‘De Anti-Revolutionaire Partij in den lande’, pp. 412-413. Zie tevens W.R. van der Sluis, *Wegwijs in de A.R. Partij* (Den Haag 1964).

³² Van der Sluis, *Wegwijs in de A.R. Partij*, p. 6.

³³ *Ibidem*, pp. 6-14.

gemeen tot de belangen der vereenigingen behoort en met haar bestaan verband houdt.’³⁴

Na de Tweede Wereldoorlog waren het juist de plaatselijke kiesverenigingen die de aanzet gaven tot de toenadering met andere christelijke politieke partijen, in de meeste gevallen betrof dat de Christelijk-Historische Unie (CHU). Dat gold evenzeer voor Eindhoven, zoals we nog zullen zien. De Antirevolutionaire en de Christelijk-historische kiesvereniging van Velsen deden in 1962 bijvoorbeeld gezamenlijk een brief uitgaan naar allerlei geleidingen van beide partijen om vooral werk te maken van samenwerking en zelfs tot een fusie te komen.³⁵ Sedert de jaren zestig waren christendemocratische fracties op gemeentelijk niveau eerder regel dan uitzondering – hoewel de Katholieke Volkspartij (KVP) daar dikwijls niet bij betrokken was. In 1975 gaven de Antirevolutionaire kiesverenigingen hun toestemming om als ARP op te gaan in het Christen-Democratisch Appèl (CDA) als federatie. De jaren daarna stonden vooral in het teken van discussie over de ontwerpstatuten en te varen politieke koers van de nieuwe fusiepartij. De Antirevolutionaire kiesverenigingen kwamen daardoor weinig toe aan het varen van een eigenstandige koers. De betrokkenheid bij het besluitvormingsproces, al was het in getrapte vorm, onderstreept nogmaals het belang van de kiesvereniging. Het samensmelten van de ARP, de CHU en de KVP op gemeentelijk niveau betekende immers voor de Antirevolutionaire kiesverenigingen dat zij, na een levensduur van ruim honderd jaar, hun einde naderden en dat zij zouden opgaan in een CDA-afdeling.³⁶

Daarmee kwam een einde aan de rijke geschiedenis van de ARP, waarin de kiesvereniging, ondanks haar verplichtingen jegens het Centraal Comité, als onderdeel van een zeer grootschalige en goed georganiseerde partijorganisatie, haar dienst onverminderd heeft bewezen.

2. De antirevolutionairen in Eindhoven, 1919-1980³⁷

In 1979, net voordat de ARP zou opgaan in het CDA, herdacht de Antirevolutionaire kiesvereniging ‘Nederland en Oranje’ te Eindhoven haar zestigjarige bestaan. Een jaar eerder stond in een historisch overzicht nog te lezen dat de precieze oprichtingsdatum van de kiesvereniging niet meer te achterhalen was: ‘Daar het oudste notulenboek verloren is gegaan, valt over het ontstaan van de vereniging weinig met zekerheid te vertellen. Zeker is dat op 4 maart 1919 de kiesvereniging voor het eerst bijeenkwam om kandidaten te stellen, waarschijnlijk voor de gemeenteraad.’³⁸ De kiesvereniging zag in die beschrijving voldoende aanleiding om het jaar 1979 te bestempelen als ‘jubileumjaar’, niet toevallig vierde de ARP datzelfde jaar haar honderdjarige

³⁴ *Reglement Centraal Verband A.R. kiesverenigingen Gemeente Renkum* (z.p. z.d.), art. 2. HDC, archief nr. 440 (ARKV Renkum), inv. nr. 15.

³⁵ Brief van C.H.U./A.R.P. kiesverenigingen Velsen, 31 oktober 1962. HDC, archief nr. 396 (ARKV Zierikzee), inv. nr. 6.

³⁶ De betrokkenheid van de plaatselijke kiesverenigingen is te reconstrueren aan de hand van de brieven van het Centraal Comité en de federatie van het CDA. Zie bijvoorbeeld inkomende post bij de kiesvereniging Wateringen-Kwintshoek: HDC, archief nr. 432, in het bijzonder inv. nr. 7.

³⁷ De nu volgende verwijzingen zijn allen gebaseerd op het archief van de kiesvereniging Eindhoven: HDC, archiefnummer 430. Derhalve wordt alleen verwezen naar de betreffende inventarisnummers.

³⁸ ‘De Anti-revolutionaire Kiesvereniging Eindhoven (1939-1951)’, inv. nr. 8.

bestaan. 1919 dus, toen begon het georganiseerde antirevolutionaire leven in Eindhoven. Het is echter moeilijk om een volledig beeld van het partijleven te reconstrueren, als een gedeelte van het archief ontbreekt. Dit laatste is het geval in Eindhoven, zoals in 1945 in een nieuwsbrief vermeld stond: het archief werd door de Duitse bezetters tijdens de Tweede Wereldoorlog in beslag genomen. Enkele stukken hebben de oorlog overigens overleefd en maken nog steeds onderdeel uit van dit archief.³⁹ Over de periode van vóór de oorlog valt kortom weinig te vertellen.⁴⁰ Dat ligt anders voor de oorlog zelf en de daarop volgende decennia.

Ondanks het feit dat het partijwezen sinds juni 1941 officieel ontbonden was, ontsproten zich gedurende de oorlog ‘politieke’ activiteiten in Eindhoven. In kleine kring kwamen leden bijeen om de door J.A.H.J.S. Bruins Slot – de latere politiek leider van de ARP – geschreven schetsen te bespreken, alsmede actuele vraagstukken over bijvoorbeeld het overheidsgezag.⁴¹ Op de zestiende juli 1945 werd in Eindhoven na enkele jaren weer een officiële, openbare vergadering van de Antirevolutionaire kiesvereniging gehouden. De zeer hoge opkomst beschouwde men als bemoedigend – in totaal waren 96 personen aanwezig geweest – maar in de komende jaren zou het niet bepaald eenvoudig blijken om de eigen achterban actief bij de kiesvereniging te betrekken.⁴²

Gedurende de eerste vijf jaren na de oorlog, stonden twee grote vraagstukken centraal. Allereerst bestond er binnen de kiesvereniging de nodige sympathie voor de gedachte van een christelijke nationale volkspartij. In 1943 was reeds besloten om na de oorlog hiertoe contact te zoeken met de plaatselijke kiesvereniging van de CHU.⁴³ Het is waar dat dit proces eveneens van hogerhand gestimuleerd werd, maar de Eindhovense kiesvereniging zag het vooral als haar eigen roeping. Niet ondenkbaar is dat hierin de hand van Bruins Slot, in de oorlog enkele maanden actief binnen de kiesvereniging van Eindhoven, aanwezig was, hoewel dat niet te bewijzen valt.⁴⁴ In ieder geval werd er in Eindhoven een speciaal werkcomité opgericht dat zich bezighield met samenwerking tussen de christelijke partijen, die op den duur zich zouden moeten verenigen in één Christelijk-Nationale Partij (CNP).⁴⁵ Vanuit het Centraal Comité werd hier later ernstig tegen gewaarschuwd, omdat deze partij een ‘ander politiek beleid’ zou voeren dan de twee reeds bestaande verenigingen. In die hoedanigheid betrof het dus een ‘andere poli-

³⁹ Circulaire van de Antirevolutionaire kiesvereniging Eindhoven, juli 1945; inv. nr. 10. Voor stukken van vóór de Tweede Wereldoorlog, zie inv. nr. 9.

⁴⁰ Uitzondering is een terugblik van C. Roos in het *A.R. Kontaktblad voor Eindhoven e.o.* (maart 1979), inv. nr. 24.

⁴¹ ‘Overzicht van de politieke werkzaamheden [van de kiesvereniging] gedurende de bezetting’, [1945], inv. nr. 8.

⁴² Circulaire van de Antirevolutionaire kiesvereniging Eindhoven, juli 1945, inv. nr. 10.

⁴³ ‘Overzicht van de politieke werkzaamheden [van de kiesvereniging] gedurende de bezetting’, [1945], inv. nr. 8.

⁴⁴ Vergelijk de circulaires van het Centraal Comité aan de Antirevolutionaire kiesverenigingen, juni 1945, inv. nr. 10; en ‘de strijd voor nieuwe maatschappijvorming’ van Bruins Slot in dagblad *Trouw*, P. Bak, ‘De Antirevolutionaire Partij ‘ondergronds’’, in: G. Harinck, R. Kuiper en P. Bak (red), *De Antirevolutionaire Partij, 1829-1980* (Hilversum 2001), pp. 199-221, aldaar pp. 216-217.

⁴⁵ Circulaire ‘Treedt aan!’, 1945, inv. nr. 10.

tieke partij'.⁴⁶ Op het eerste gezicht lijkt dit tegenstrijdig met de eerdere bewering dat christelijke politieke eenheid van hogerhand gestimuleerd werd. Dit is evenwel niet het geval, wanneer men beseft dat het Centraal Comité wel de mogelijkheden tot een Christelijk-Nationale Partij onderzocht wilde zien, maar geen nieuwe partij buiten de oude partijorganisatie om wenste.⁴⁷ Verder dan politieke samenwerking tussen de antirevolutionaire en christelijk-historische kiesvereniging bij de gemeenteraadsverkiezingen kwam het dan ook niet.

In de tweede plaats werd de kiesvereniging geconfronteerd met het kerkelijk schisma van 1944, wat leidde tot de uittreding van een groepje van zes leden. De vele aanwezige correspondentie hieromtrent wijst erop dat de discussie gevoerd werd op het scherpst van de snede. Het vrijgemaakte bestuurslid W.F. Coumou stelde in het najaar van 1948 dat, wanneer de ARP als politieke partij instemde met de door de synode van de Gereformeerde Kerk gedane uitspraken – oftewel de vrijmaking afwees – zij tegen de Bijbel handelde, en in die hoedanigheid een ongeoorloofde politiek bedreef.⁴⁸ In het voorjaar van 1949 was de formulering toch enigszins anders. Met vijf medestanders schreef hij een zeer uitgebreide brief waarin het functioneren van de ARP in dit conflict bekritiseerd werd. De partijleiding van de ARP had vastgehouden aan het principe dat een interkerkelijke politieke partij geen uitspraak mocht doen over kerkelijke zaken.⁴⁹ Die opstelling werd door de 'vrijmakers' allereerst bekritiseerd: een vruchtbare christelijke politiek kon slechts dan gevoerd worden als er een gemeenschappelijke basis was. Bovendien, het christelijk leven strekte zich uit over het gehele publieke leven; om die reden raakten kerkelijke moeilijkheden dus wel degelijk de politiek. Omdat de partij, en daarmee de kiesvereniging, de fouten van de Gereformeerde Kerk niet wenste te erkennen, zagen zij zich genoodzaakt de kiesvereniging de rug toe te keren: de gemeenschap der heiligen werd immers doorbroken als de vrijgemaakten door 'medebroeders' als bedrivers van ergerlijke zonden werden beschouwd.⁵⁰

⁴⁶ Ingekomen brief van het Centraal Comité betreffende de hereniging van de ARP en de CHU, 18 november 1952, inv. nr. 11.

⁴⁷ Circulaire van het Centraal Comité aan de Antirevolutionaire kiesverenigingen, juni 1945, inv. nr. 10. Aldaar schreef het Moderamen: 'Men onderneeme deze besprekingen zooveel mogelijk – hoewel daartoe niet overal gelegenheid zal zijn – langs organisatorischen weg en men moet er tegen waken om voortijdig de oude organisaties te doorbreken. Want daardoor zouden de verwarring en wandorde nog grooter worden dan zij in politiek opzicht toch reeds zijn.'

⁴⁸ Zie de brieven van W.F. Coumou, 21 september en 9 oktober 1948, inv. nr. 9.

⁴⁹ De relatie tussen de 'synodale antirevolutionairen' en 'vrijgemaakte antirevolutionairen' wordt helder beschreven door G. Harinck, 'Het ontstaan van het Gereformeerd Politiek Verbond, 1945-1949' in G. Harinck, R. Kuiper en P. Bak (red), *De Antirevolutionaire Partij, 1829-1980* (Hilversum 2001), pp. 223-238.

⁵⁰ Dossier met correspondentie tussen het bestuur en enkele leden betreffende de doorwerking van het kerkelijk conflict binnen de kiesvereniging, 1949, inv. nr. 12. Zie tevens de opmerkingen in het aanwezige historische overzicht: 'De Antirevolutionaire Kiesvereniging Eindhoven (1939-1951)', p. 6 in inv. nr. 8.

Structuurwijziging: van één kiesvereniging naar vier wijkkiesverenigingen

De jaren na 1950 stonden vooral in het teken van organisatiewijziging binnen de kiesvereniging zelf. Direct na de Tweede Wereldoorlog was een plan bedacht om de kiesvereniging, die inmiddels ruim 400 leden telde, in tweeën te delen: Oost en West. Dit plan redde het niet omdat aan de eventuele fusie met de christelijk-historische kiesvereniging meer prioriteit werd gehecht. Toen een fusie niet tot de daadwerkelijke mogelijkheden bleek te behoren, kwam het plan om de kiesvereniging te splitsen opnieuw te berde. Per 1 januari 1953 zouden er vier wijkkiesverenigingen in het leven geroepen worden: Woensel-Strijp, Gestel, Stratum en Tongelre. De bestuursleden van de afzonderlijke wijkkiesverenigingen zouden elk zitting hebben in het Centraal Bestuur der Antirevolutionaire Kiesverenigingen in Eindhoven. Dit maal werd het voorstel daadwerkelijk tot uitvoering gebracht. Het Centraal Comité liet weten deze ontwikkeling toe te juichen. Splitsing bevorderde de zelfredzaamheid van de kiesverenigingen en het meeleven van de leden. 'Ik hoop', schreef de adjunct-secretaris, 'dat dit ook voor Eindhoven er toe zal leiden, dat de activiteit wordt bevorderd en dat dit dienstbaar zal zijn aan de bevorderingen van de doorbraak van de Antirevolutionaire beginselen in ons volksleven.'⁵¹ Elke wijkkiesvereniging afzonderlijk ontving vanaf dat moment propagandamateriaal.

De gehoopte doorbraak van de antirevolutionaire beginselen bleef echter uit. Gezien de maatschappelijke ontwikkelingen in de jaren '50 en '60 was dat niet verwonderlijk. De vanzelfsprekendheid om als gereformeerde op de ARP te stemmen verdween langzamerhand.⁵² Door middel van brieven probeerde het Centraal Bestuur met enige regelmaat de kerkenraad van de Gereformeerde Kerk bewust te maken van haar plicht om haar leden op hun roeping te wijzen. Tot veel succes leidde het niet: brieven bleven dikwijls onbeantwoord. De constatering dat slechts vijftig procent van de kerkenraad lid bleek te zijn van de ARP, was bovendien weinig hoopgevend.⁵³ De ontzui-ling, en als gevolg daarvan de deconfessionalisering, kreeg Nederland in zijn greep. Ook de wijkkiesverenigingen konden dit tij niet keren, al poogden zij de betrokkenheid van de leden te vergroten door zelf besluiten te nemen over de samenstelling van de kandidatenlijsten en het Program van Actie, lezingen te organiseren en propaganda in hun stadsdeel te voeren.

Op de lange termijn bleek de in 1952 doorgevoerde organisatiewijziging niet te voldoen aan de verwachtingen. Enerzijds had dit te maken met de geschetste maatschappelijke ontwikkeling: het ledenaantal liep gestaag terug. Anderzijds zien we sedert het bestaan van de wijkkiesverenigingen andere, interne ontwikkelingen: bestuursfuncties binnen de wijkkiesverenigingen konden maar moeilijk vervuld worden, waardoor er maar weinig activi-

⁵¹ Brief van het Centraal Comité aan de antirevolutionaire kiesvereniging Eindhoven, 1 augustus 1952, inv. nr. 11.

⁵² Interessant hierbij is het 'Discussiestuk. Enkele impressies uit onze verkiezingsactie (bijlage bij het convocaat van 27 februari 1966)'. Daarin wordt uitgebreid verslag gedaan van de ondernomen propaganda-activiteiten, in het bijzonder van de gevoerde gesprekken met potentiële kiezers. Uit die gesprekken blijkt dat een stem op de ARP niet vanzelfsprekend is voor personen met een gereformeerde achtergrond. Zie inv. nr. 4.

⁵³ Correspondentie met enkele kerken in Eindhoven betreffende de roeping van een christen op staatkundig terrein, 1953, inv. nr. 11. 'Uittreksel uit de notulen van AR bestuur Eindhoven in de periode 31-10-'52 tot 16-10-'62', pp. 1 en 3 in inv. nr. 8.

teiten ontplooid werden, en bovendien kampten enkele van hen met financiële tekorten. In de praktijk werd het verenigingsleven gedragen door een kleine groep actievelingen, met name de leden van het Centraal Bestuur: zij wierven leden en probeerden die vervolgens aan de kiesvereniging/partij te binden door het organiseren van bijvoorbeeld discussieavonden. Behalve actief in de kiesvereniging waren deze personen eveneens betrokken bij de partijactiviteiten in de provincie. Ondanks de aanhoudende zorg van het Centraal Bestuur om de wijkkiesverenigingen 'levend' te houden, bleven zij tot aan de opheffing van de ARP bestaan. Wel vonden er voortdurend veranderingen plaats. In 1966 werd het aantal leden van het Centraal Bestuur teruggebracht tot achttien, namelijk de voorzitters, secretarissen en penningmeesters van de wijkkiesverenigingen en drie algemene leden.⁵⁴ Hetzelfde jaar werd besloten de kiesvereniging Strijp-Woensel in tweeën te splitsen, omdat het aantal leden verhoudingsgewijs wel heel groot geworden was, terwijl Strijp en Gestel in 1979 juist vanwege het kleine ledenaantal samengevoegd werden tot één vereniging.⁵⁵ Gestel viel enige tijd onder de verantwoordelijkheid van Stratum omdat er geen bestuursleden gevonden konden worden;⁵⁶ Tongelre bestond sinds 1969 alleen nog op papier. Tot opheffing van de wijkkiesverenigingen wilde het Centraal Bestuur bewust niet overgaan, omdat men dan minder invloed in hogere partijorganen zou kunnen uitoefenen – het aandeel uit te brengen stemmen zou dan teruggebracht worden – en dat wenste men te voorkomen. Daarom besloot het Centraal Bestuur in 1973 de wijkkiesverenigingen 'slapende' te maken, door hen wel op papier te laten bestaan, maar hen geen daadwerkelijk activiteiten te laten ontplooiën. Zo modderde het voort tot 1980.⁵⁷

Politieke samenwerking in Eindhoven

Wilden protestanten in het katholieke Noord-Brabant invloed uitoefenen, dan was samenwerking tussen de ARP en de CHU vereist, zowel op gemeentelijk als op provinciaal niveau. Beide partijen waren zich hiervan bewust. Sinds 1946 namen zij met één gezamenlijke lijst deel aan de gemeenteraadsverkiezingen, en wel onder de naam Christelijk Protestantse Groep. Twintig jaar later veranderde men de naam van het samenwerkingsverband in Protestants Christelijke Groep. In 1966 bleek dat veel katholieken op de Protestants Christelijke Groep gestemd hadden. Daarom achtten de antirevolutionairen een gesprek met de KVP zinvol.⁵⁸ Het in het najaar van 1967 gehouden Congres van de Christen-Radicalen (waaruit later de Politieke Partij Radikalen (PPR) zou voortkomen) kon eveneens op goedkeuring van het Centraal Bestuur rekenen: 'In het licht van de noodzakelijke vernieuwing van ons politieke bestel is de activiteit van de Christen Radicalen een van de meest positieve ontwikkelingen. Hun streven verdient in het algemeen onze

⁵⁴ Notulen van het Centraal Bestuur, 1 november 1966, inv. nr. 4.

⁵⁵ Convocaat voor de ledenvergadering van 25 september 1966 van de kiesvereniging Woensel, inv. nr. 16; circulaire aan de leden van Strijp en Gestel 12 september 1978, inv. nr. 23.

⁵⁶ Circulaire aan de leden van Gestel, [1957], inv. nr. 36.

⁵⁷ Notulen van het Centraal Bestuur, 7 februari 1973; inv. nr. 5. 'Overzicht van de geschiedenis v.d. A.R. Eindhoven 1966-1975', 1978; inv. nr. 8.

⁵⁸ Notulen van het Centraal Bestuur, 3 april 1967; inv. nr. 4.

hartelijke instemming en steun.’⁵⁹ Overigens leefde de idee van een ‘nieuwe politiek’ breed onder de politieke partijen in Eindhoven. Sympathie voor de PPR bleef in de jaren die volgden binnen het Centraal Bestuur bestaan.

In januari 1968 bleek men binnen het bestuur positief te staan tegenover toenadering met de KVP. Men ontwaarde een tegengestelde electorale ontwikkeling tussen Eindhoven enerzijds en Nederland anderzijds: waar het stemmenaantal van de ARP in Eindhoven harder toenam dan landelijk gezien, gold voor de KVP het omgekeerde, in Eindhoven en Brabant ging haar stemmenaantal juist harder achteruit in vergelijking met geheel Nederland. Het Centraal Bestuur juichte confessionele samenwerking in Eindhoven toe, maar wilde eerst van de leden weten hoe zij daarover dachten en schreef daartoe een enquête uit.⁶⁰ Een groot deel van de leden (62%) wilde de samenwerking met de CHU niet tot elke prijs handhaven. Verder zagen de leden meer in samenwerking met de radicalen dan in samenwerking met de KVP, althans de vraag hiernaar werd voor eerstgenoemde door 63,5% van de respondenten positief beantwoord, terwijl 46,5% positief reageerde op samenwerking met de KVP.⁶¹ Het bestuur wenste vooralsnog echter geen principiële keuze te maken tussen de radicalen en de katholieken. Daar de PPR steeds meer neigde naar de PvdA en D’66, en de CHU de toenadering tot de PPR afwees, werd zij uiteindelijk gedwongen kleur te bekennen. Gekozen werd voor samenwerking tussen de drie traditioneel christelijke partijen. In de zomer van 1969 besloot men aan de eerste volgende gemeenteraadsverkiezingen deel te nemen met een gezamenlijke lijst (ARP, CHU, KVP) en programma: de Combinatie van Christelijke Partijen (CCP). Begin 1970 werd in een persconferentie de samenwerking toegelicht voor het publiek. Ondanks dat de ARP en de CHU slechts een klein aandeel van de nieuwe CCP vormden, mocht de ARP in de persoon van B. Combée de fractievoorzitter leveren.⁶²

Om tot betere samenwerking te komen werd in 1970 een ‘Komité van Samenwerking’ in het leven geroepen. De drie christelijke partijen in Eindhoven liepen daarmee vooruit op de nationale ontwikkelingen, immers pas in 1973 werd het CDA als landelijke federatie opgericht. Onder de naam CDA namen de drie partijen in 1974 deel aan de gemeenteraadsverkiezingen. De jaren daarna stonden in het teken van onderling overleg, discussie over de statuten, reglementen, protocollen en dergelijke, totdat de kiesvereniging op 11 oktober 1980 werd opgeheven en overging in de CDA-afdeling Eindhoven.⁶³ De antirevolutionaire kiesvereniging Eindhoven was in de achterliggende jaren meer en meer het ‘antirevolutionaire centrum’ van oostelijk Brabant geworden. Personen uit de omliggende gemeenten sloten zich aan bij één van de wijkkiesverenigingen omdat in hun eigen woonplaats niet voldoende leden waren om een actieve, zelfstandige vereniging in stand te houden. In die hoedanigheid was de centrale antirevolutionaire kiesvereniging medeverantwoordelijk voor de totstandkoming van CDA-afdelingen in de omliggende gemeenten. Vandaar dat veel materiaal betreffende de vor-

⁵⁹ ‘Ontwerp-tekst voor een stukje in het A.R. Contactblad van begin december a.s.’ (bijlage notulen 28 november 1967), inv. nr. 4.

⁶⁰ Gespreksnota over samenwerking ARP, CHU en KVP Eindhoven, bijlage convocaat 19 februari 1968, inv. nr. 4.

⁶¹ Resultaten van de enquête, 31 maart 1968, inv. nr. 4.

⁶² Beginselverklaring, overeenkomst van samenwerking en een ontwerp-gemeenteprogram van de samenwerkende christelijke politieke partijen (ARP, CHU en KVP) in Eindhoven, 1970, inv. nr. 18.

⁶³ Notulen van de centrale ledenvergadering, 16 september 1980, inv. nr. 7.

ming van die afdelingen in het archief is aan te treffen. Soms werd als tussenstap eerst nog een aparte kiesvereniging opgericht, zoals het geval was in Best. Deze kiesvereniging, opgericht in mei 1970, fungeerde als afdeling van de Centraal Bestuur Eindhoven.⁶⁴

De kiesvereniging bewees op deze wijze haar nut in een groter geheel. De centrale kiesvereniging was ook de grote stuwende kracht achter de Statencentrale Eindhoven, waarin de kiesverenigingen van Eindhoven, samen met die van Helmond, 's-Hertogenbosch en Oss, actief waren. Opvallend is dat de samenstelling grotendeels samenviel met die van het Centraal Bestuur.⁶⁵ Wel kalfde het ledenaantal behoorlijk af. Telde de kiesvereniging direct na de Tweede Wereldoorlog 480 leden, 35 jaar later waren er nog slechts 270 over, waarbij dan nog eens genoemd moet worden dat in de loop der jaren veel leden uit omliggende dorpjes zich hadden aangesloten bij de Centrale kiesvereniging Eindhoven.⁶⁶ De bewering dat de achtergang van het ledenaantal te wijten was aan de verhoging van de contributie, zoals in de jubileumeditie van het *A.R. Kontaktblad* gesteld wordt, is twijfelachtig.⁶⁷ De aanwezige bedankbrieven geven namelijk blijk van andere redenen, ingegeven door de politieke en maatschappelijke ontwikkelingen in het Nederland van die tijd.⁶⁸ De geschiedenis van de antirevolutionaire kiesvereniging in Eindhoven is daarmee een politieke geschiedenis van Nederland in het klein.

3. Bewerking en verantwoording van het archief

Het archief van de (Centrale) Antirevolutionaire Kiesvereniging 'Nederland en Oranje' te Eindhoven werd zeer wanordelijk aangetroffen, al is het voor de periode 1945-1980 vrijwel compleet. Wie de lange lijst van secretarissen gedurende die periode overziet en afzet tegen het aantal voorzitters, kan zich die wanorde wel voorstellen. Waar de vereniging in vijfendertig jaar door slechts vijf voorzitters werd bestuurd, zijn er maar liefst dertien secretarissen geweest.⁶⁹ De voortdurende wisseling van de wacht op het secretariaat heeft duidelijke sporen in het archief achtergelaten. Elke secretaris hanteerde een min of meer eigen 'chronologische' ordening, zonder daarbij te letten op de aard en de vorm van de archiefbescheiden. Convocaties, vergaderstukken, in- en uitgaande stukken, bestuurscorrespondentie etc., het zit allemaal door elkaar. De ene keer werden de stukken 'oplopend' chronologisch geordend, de andere keer 'aflopend'. In de jaren dat P.C. Bos secretaris was (1965-1968), lijken de stukken vervolgens weer thematisch geordend te zijn. Nog complexer wordt de situatie als er in 1969 een speciale secretaris voor samenwerkingszaken benoemd wordt, naast de 'gewone' secretaris; hetzelfde geldt in 1970 als J. Heemstra secretaris van verkiezingszaken is. De omslagen vormen zodoende allerm minst afgebakende tijdseenheden, maar overlappen elkaar voortdurend. Alleen de notulen van de bestuurs- en ledenvergaderingen vormen de gehele periode een duidelijke, afgezonderde eenheid.

⁶⁴ Brief aan het Centraal Comité, 30 mei 1970 en een brief van het Centraal Comité, 22 juni 1970, inv. nr. 19.

⁶⁵ Zie de brief van de secretaris aan de leden van het Centraal Bestuur, 9 april 1957, inv. nr. 36. Voor een organogram, zie bijlage III.

⁶⁶ Notulen van het Centraal Bestuur, 19 december 1978, inv. nr. 6.

⁶⁷ *A.R. Kontaktblad voor Eindhoven e.o.* (maart 1979), inv. nr. 24.

⁶⁸ De bedankbrieven zijn aan te treffen onder de inventarisnummers 9, 10, 12, 20, 23, 24, 25 en 37.

⁶⁹ Zie bijlage I: Samenstelling van het bestuur, 1920-1980.

Gekozen is om de oorspronkelijke ordening van het archief geheel intact te laten en geen stukken te verplaatsen – een enkele uitzondering daargelaten. Om het archief evenwel toegankelijk te maken is een uitvoerige plaatsingslijst gemaakt, waaraan vervolgens een naam- en zaakregister zijn gekoppeld. Per inventarisnummer worden de stukken zo nauwkeurig mogelijk beschreven (grotendeels in de aangetroffen volgorde van de stukken binnen de omslag): de stukken van algemene aard in een ‘verzamelbeschrijving’; de stukken van bijzondere aard daaronder afzonderlijk. Wanneer er binnen omslagen duidelijke thematische eenheden te onderscheiden zijn, wordt dat in de beschrijving aangegeven, al zal de onderzoeker de betreffende stukken niet als eenheid aantreffen. Met behulp van een voorbeeld is te illustreren wat bedoeld wordt. In 1949 leidde het kerkelijk conflict binnen de Gereformeerde Kerk tot onenigheid binnen de kiesvereniging. Tussen het bestuur en een groepje vrijgemaakte leden vond over dit thema destijds een uitvoerige briefwisseling plaats. Hier is dus sprake van een duidelijk zichtbare, thematische eenheid, al zijn de stukken niet als zodanig gerubriceerd; andere bescheiden zijn er namelijk (chronologisch) tussen geplaatst. Vandaar de beschrijving: ‘correspondentie tussen het bestuur en enkele leden betreffende de doorwerking van het kerkelijk conflict binnen de kiesvereniging, 1949’ (inv. nr. 12).

Behalve de notulen en enkele kleine, ‘thematische’ omslagen, bestond het archief oorspronkelijk grotendeels uit pakken die voornamelijk correspondentie bevatten. Deze pakken zijn telkens gesplitst in twee omslagen, om het zoeken van een speld in een hooiberg ten minste te vergemakkelijken. Via de voetnoten is te achterhalen welke omslagen oorspronkelijk één pak vormden. Voetnoten worden waar nodig tevens gebruikt om nadere beschrijvingen te geven van hoe de stukken zijn aangetroffen of te wijzen op belangrijke gegevens. Aangezien de beschrijvingen van veel inventarisnummers omvangrijk zijn, hebben zij elk een ‘titel’ meegekregen, waarin wordt aangegeven uit welke jaren de nader te beschrijven stukken stammen en de algemene wijze van ordening (oplopend, aflopend, thematisch of door elkaar). Alle omslagen zijn op de plaatsingslijst vervolgens ingedeeld in enkele rubrieken en daarbinnen chronologisch geplaatst. Feitelijk zijn de omslagen dus alleen in een andere, logische volgorde gelegd, zonder deze zelf uit elkaar te halen. De gesplitste pakken zijn geplaatst onder de rubriek ‘Correspondentie’. Verder zijn de rubrieken ‘Notulen’, ‘Reglementen’, ‘Ledenlijsten’, ‘Propaganda’ en ‘Eigen uitgave’ in het leven geroepen.

Door geen stukken te verplaatsen is het onderscheid tussen de verschillende juridische verenigingsvormen moeilijk aan te geven. Eindhoven had tot en met het jaar 1952 één antirevolutionaire kiesvereniging; daarna vier wijkkiesverenigingen, die onderling contact hielden via het Centraal Bestuur van de gemeentelijke kiesvereniging. De laatste kan gezien worden als de ‘natuurlijke’ opvolger van de eerste, aangezien de wijkkiesverenigingen formeel zelfstandig waren. Dit archief bevat voornamelijk stukken van de centrale kiesvereniging, tenzij anders vermeld. De wijkkiesverenigingen Strijp en Tongelre hebben bijvoorbeeld een eigen archief, eveneens aanwezig in het HDC.⁷⁰

De scheidslijnen tussen de gemeentelijke kiesvereniging en de wijkkiesverenigingen zijn in de praktijk complexer dan op papier. De onderzoeker moet er op bedacht zijn dat de leden van het Centraal Bestuur dikwijls nog

⁷⁰ Eindhoven-Strijp (1968-1979): archiefnr. 18; Eindhoven-Tongelre (1960-1981): archiefnr. 33.

andere functies binnen de kiesvereniging of de ARP vervulden. In dit archief is daardoor niet altijd te achterhalen in welke hoedanigheid de betreffende stukken bewaard zijn. De inventarisnummers 36-39 zijn daarvan een treffend voorbeeld. Waarschijnlijk behoren deze stukken niet de centrale kiesvereniging maar de wijkkiesvereniging Stratum toe, althans het archief geeft aanleiding dit te vermoeden. Allereerst valt op dat veel poststukken direct gericht zijn aan één van de bestuursleden van Stratum. Daarnaast zijn dikwijls kopieën van stukken van het Centraal Bestuur aan te treffen, met daarop de naam van Buwalda gekrabbeld, die eerst secretaris en later voorzitter van de kiesvereniging Stratum was. Verder is het merkwaardig dat de inventarisnummers 36 en 37 veel stukken van J. Koning bevat, die gedurende de periode 1954-1966 bestuursfuncties binnen Stratum vervulde – en zodoende zitting had in het Centraal Bestuur – maar eveneens voorzitter was van de plaatselijke propagandacommissie en lid was van de Statencentrale Eindhoven. Van de bewaard gebleven stukken is dikwijls niet goed na te gaan in welke hoedanigheid Koning ze ondertekend, verzonden of ontvangen heeft. Ten slotte corresponderen de inventarisnummers 13-16 qua tijdsperiode met die van 36-39. Dat is de reden waarom de betreffende stukken geplaatst zijn in een aparte rubriek. Tegelijk moet er hier op gewezen worden dat de secretaris van het Centraal Bestuur met enige regelmaat stukken vanuit de wijkkiesvereniging ontving, zoals convocaties, verhuisberichten, (kopieën van) bedankbrieven en actuele ledenlijsten. In de regel is dit beschreven als correspondentie met de wijkkiesverenigingen. Wil men bijvoorbeeld de geschiedenis van Tongelre in kaart brengen, dan is het dus evenzeer nuttig dit archief te raadplegen.

Tot slot: in enkele gevallen zijn stukken wel verplaatst. Allereerst is het ‘Overzicht van de politieke werkzaamheden gedurende de bezetting’ ondergebracht bij inventarisnummer 8 (oorspronkelijk inv. nr. 9), omdat daardoor alle historische overzichten van de kiesverenigingen in één omslag verzameld zijn. De rubriek ‘Reglementen’ is gecreëerd om deze op eenvoudige wijze te kunnen raadplegen, zonder een hele omslag te hoeven doorwerken. Alle dubbele stukken binnen dezelfde omslag zijn verwijderd. De onderzoeker kan overigens wel dezelfde stukken aantreffen onder verschillende inventarisnummers. Dit geldt met name voor de notulen en het *A.R. Kontaktblad voor Eindhoven e.o.*⁷¹ De notulen van de bestuurs- en ledenvergaderingen waren reeds geclusterd – hetzelfde geldt voor het door de kiesvereniging uitgegeven *A.R. Kontaktblad* – maar zowel notulen als het *A.R. Kontaktblad* werden daarnaast door sommige secretarissen eveneens tussen de poststukken geplaatst, waardoor zij tweemaal opgenomen zijn in dit archief. Om de oorspronkelijke ordening te handhaven, zijn zij echter niet verwijderd. Met (verzamel)kruisverwijzingen in de plaatsingslijst en het register is uiteindelijk eenvoudig te achterhalen wat waar te vinden is. De totale omvang van het archief is door deze werkwijze van negen naar zeven archiefdozen teruggebracht.

Deze inventaris is samengesteld door B.J.T. van de Worp, die gedurende de periode september 2012 tot en met januari 2013 als masterstudent geschiedenis stage liep bij het HDC. Hij heeft in die periode de inventarissen van de antirevolutionaire kiesverenigingen van Eindhoven, Hendrik-Ido-Ambacht,

⁷¹ De ene keer maakte men gebruik van een ‘k’ (Kontaktblad), de andere keer van een ‘c’ (Contactblad). In de meeste gevallen hanteerde men de eerste spelling. Daarom wordt deze in de plaatsingslijst gebruikt.

Muiden/Muiderberg, Renkum, Rotterdam, Wateringen-Kwintsheul en Zierikzee samengesteld.

Amsterdam, januari 2013

Plaatsingslijst

Notulen

- 1-7 Convocaties en notulen van de bestuurs- en ledenvergaderingen (inclusief bijlagen en interne bestuurscorrespondentie betreffende de vergadering), en jaarverslagen van de (Centrale) Anti-revolutionaire Kiesvereniging Nederland en Oranje te Eindhoven, 1939-1980.
3 delen en 4 omslagen
NB. Voor notulen zie eveneens de inventarisnummers 11, 14, 17, 20-25, 33 en 37-39. Convocaties zijn doorgaans elders aan te treffen, zie daarvoor de inventarisnummers 9-25, 32, 33, 36-39.
- 1 17 april 1939 – 11 september 1951
 - 2 30 oktober 1951 – 16 oktober 1962.
NB. Op 1 januari 1953 werd de voorgestelde reorganisatie, waarbij vier wijkkiesverenigingen in het leven geroepen werden, geïmplementeerd. Sindsdien is er sprake van vergaderingen van het Centraal Bestuur. Voor de periode 19 februari 1958 – maart 1960 ontbreken de notulen, met uitzondering van de notulen van 10 maart 1958, zie daarvoor inventarisnummer 14 of 37.
 - 3 27 november 1962 – 5 september 1966
 - 4 25 januari 1966 – 16 december 1969
 - 5 10 maart 1970 – 20 januari 1976
 - 6 15 juni 1976 – 19 december 1978
 - 7 16 januari 1979 – 9 oktober 1980
NB. Bevat tevens het CDA-fusieprotocol.
- 8 'Overzicht van de politieke werkzaamheden gedurende de bezetting', 'De Anti-revolutionaire Kiesvereniging Eindhoven (1939-1951)', 'Uittreksel uit de notulen van AR bestuur Eindhoven in de periode 31-10-'52 tot 16-10-'62' en 'Overzicht van de geschiedenis v.d. A.R. Eindhoven 1966-1975', [1945], 1978.
1 omslag
NB. Zie eveneens inventarisnummer 24.

Correspondentie

- 9 1926-1936, 1945-1949, op- en aflopend.⁷²
1 omslag
Convocaties betreffende de bestuurs- en ledenvergaderingen (inclusief vergaderstukken), in- en uitgaande stukken, een telegrambericht, interne bestuurscorrespondentie, bedankbrieven, 1945-1946, 1948-1949.
Namenlijsten van nieuwe leden en mutatielijsten, z.d.
Schetsen betreffende 'de verhouding van Indië en Nederland' en 'de binnenlandsche politiek', 1946.
Correspondentie tussen B. Diesbergen en G. Buiten betreffende de onderlinge besprekingen van de kiesverenigingen van de CHU en de ARP, 1945-1946.
In- en uitgaande stukken (inclusief een circulaire aan de leden van de kiesvereniging), 1926, 1927, 1929-1933, 1936, z.d.⁷³
Bewijs van ontvangst betreffende de kandidatenlijst voor de Provinciale Statenverkiezingen, 1931.
Krantenknipsel betreffende de gehouden rede van H. Colijn op de jubileumpartijdag in de Haarlemmermeer, [1928].
Correspondentie met partijfunctionarissen betreffende de invulling van een spreekbeurt, 1948-1949.
Ingekomen brieven van het bestuurslid W.F. Coumou betreffende de houding van de ARP ten opzichte van de Vrijmaking, 1948.
NB. Zie eveneens de brieven van W.F. Coumou c.s. onder inventarisnummer 12.
Stukken betreffende de Tweede Kamerverkiezingen, 1948.
Brief aan de propagandacommissie van de kiesvereniging, 1948.
Inge vulde vragenlijst betreffende de gang van zaken in de kiesvereniging Eindhoven, 1948.
Rapport over bedrijfsorganisatie en stukken met opmerkingen van de kiesvereniging betreffende dit rapport, 1948.
- 10 1945-1947, aflopend.
1 omslag
Convocaties betreffende de bestuurs- en ledenvergaderingen, in- en uitgaande stukken (inclusief circulaire s aan de leden), interne bestuurscorrespondentie, stukken betreffende het aftreden van bestuursleden, stukken betreffende opzegging van het lidmaatschap en een verhuisbericht, 1945-1947.

⁷² De inventarisnummers 9 en 10 vormden oorspronkelijk één pak. De secretaris van destijds, S.A. de Vries, schreef met potlood dikwijls op de achterkant van ingekomen stukken een (concept)reactie. Daarnaast werden meerdere malen papiertjes aangetroffen met daarop verschillende aantekeningen. De chronologie binnen dit inventarisnummer is niet consequent gehanteerd (eerst oplopend, dan aflopend).

⁷³ Dit inventarisnummer bevat voornamelijk stukken uit de periode 1945-1949. Deze stukken vormen daarop een uitzondering en zijn door de omslag heen verspreid. Daarom zijn ze hierboven apart beschreven.

Overzicht van retour gezonden kwitanties betreffende de betaling van contributie, 1947.

Correspondentie met partijfunctionarissen betreffende de invulling van een spreekbeurt, 1945-1947.

Discussiebijdrage van J. Bergmans betreffende de maatschappelijke organisatie, 1946.

Presentielijst [van een ledenvergadering], [1946].

Lijsten met uitslagen van de verkiezingen voor de Provinciale Staten en de Tweede Kamer, [1946].

‘Program van Actie van de Christelijk-Protestantse Groep’ betreffende de gemeenteraadsverkiezingen, propagandamateriaal en een bewijs van ontvangst betreffende de kandidatenlijst, 1946.

Notulen betreffende een bijeenkomst tussen de plaatselijke kiesverenigingen van de ARP en de CHU, 1946.

Program van Actie en propagandamateriaal van de ARP betreffende de Tweede Kamerverkiezingen, 1946.

‘Toelichting op de sociaal-economische maatregelen [bij punt 7 van het Program van Actie, 1946]’ en de daarbij behorende reactie van J. Bergmans aan het Centraal Comité, 1946.

Verslag van de door A.B. Roosjen gehouden rede op de openbare vergadering van 7 februari, 1946.

Stukken betreffende de verkiezingen van een tijdelijke gemeenteraad, 1945.

Correspondentie met J. van Loo en P.G. van Pelt betreffende hun houding ten tijde van de Duitse bezetting, 1945.

NB. Zie tevens de notulen van de bestuursvergadering van 10 september 1945, inventarisnummer 1.

- 11 1952-1953, aflopend.⁷⁴
 1 omslag
- Convocaties betreffende de bestuurs- en ledenvergaderingen, berichten van verhindering, in- en uitgaande stukken en interne bestuurscorrespondentie, 1952-1953.
 - Notulen van een gecombineerde bestuursvergadering van de kiesverenigingen van de ARP en de CHU betreffende de gemeenteraadsverkiezingen, 1953.
 - Correspondentie met de wijkkiesverenigingen betreffende het opvragen van gegevens voor het jaarverslag over 1952, 1953.
 - Notulen van de contactbesprekingen tussen de ARP en de CHU in Eindhoven, 1952-1953.
 - Correspondentie, een programmaboekje en krantenknipsels betreffende (de organisatie van) de antirevolutionaire familieavond in Eindhoven, 1952-1953.
 - Verslag van de kascontrolecommissie over het boekjaar 1952, 1953.
 - Correspondentie met enkele kerken in Eindhoven betreffende de roeping van een christen op staatkundig terrein, 1952-1953.

⁷⁴ De inventarisnummers 11 en 12 vormden oorspronkelijk één pak.

- Besluitenlijst van het Centraal Bestuur, 4 november 1952.
Correspondentie met bestuursleden van de wijkkiesverenigingen, 1952.
Kopij voor de kerkbode betreffende mededelingen van de kiesvereniging, 1952.
Correspondentie betreffende het vervullen van spreekbeurten op de openbare vergaderingen van de kiesvereniging, 1952.
Financieel overzicht van de kiesvereniging, 1952.
Gebiedsindeling van de vier afzonderlijke wijkkiesverenigingen, z.d.
- 12 1949-1951, aflopend.
1 omslag
Convocaties betreffende de bestuurs- en ledenvergaderingen, berichten van verhindering, in- en uitgaande stukken (inclusief een telegram en circulaires aan leden), interne bestuurscorrespondentie, stukken betreffende opzegging van het lidmaatschap en verhuisberichten, 1949-1951.⁷⁵
Lijstje met nieuwe leden voor de wijkkiesvereniging Strijp, [1951].
Amendementen van de Antirevolutionaire Kiesvereniging Eindhoven bij het eerste Conceptprogram van Actie, 1951.
Krantenknipsels betreffende de verslagen van spreekbeurten voor de kiesvereniging, 1949-1951.
Verslagen van de controlecommissie over de boekjaren 1948, 1949 en 1950, 1950-1951.
Contributielijst, 1951.
Mutatielijst, 1951.
Stuk van de Propagandaclub van de Antirevolutionaire Kiesvereniging Eindhoven betreffende haar organisatie en werkinstructies voor functionarissen, [1950].
Ingekomen brief van de gemeente Eindhoven betreffende aanwijzingen voor de leden van het stembureau, 1950.
Stukken betreffende de Provinciale Statenverkiezingen, 1950.
Correspondentie betreffende de door de kiesvereniging opgezette handtekeningenactie inzake de op handen zijnde onafhankelijkheid van Indonesië, 1949.
Correspondentie (o.a. een dossier) tussen het bestuur en enkele leden betreffende de doorwerking van het kerkelijk conflict (de Vrijmaking) binnen de kiesvereniging, 1949.⁷⁶

⁷⁵ De bedankbrieven voor het lidmaatschap uit 1949 zijn voornamelijk van personen die zich na het conflict binnen de Gereformeerde Kerk niet langer in de koers van de ARP konden vinden, en te kennen gaven zich aan te sluiten bij het Gereformeerd Politiek Verbond (GPV).

⁷⁶ Op 7 december 1949 hield drs. C. van Dijk een spreekbeurt over het thema 'Het kerkelijk conflict en de samenwerking in de A.R.-Partij'. Ter voorbereiding ontving hij van de secretaris de correspondentie die tussen het bestuur en een groepje vrijgemaakte leden had plaatsgevonden. Deze correspondentie is door de secretaris

- NB. Zie tevens de brieven van W.F. Coumou in inventarisnummer 9.
- 13 1953-1954, oplopend.⁷⁷
1 omslag
- Convocaties betreffende de bestuurs- en ledenvergaderingen, een presentielijst, in- en uitgaande stukken, 1953-1954.
 - ‘Rooster van aftreding’ voor de bestuursleden van de kiesvereniging, z.d.
 - Circulaires en propagandamateriaal van de Antirevolutionaire Kiesvereniging Eindhoven, de Christelijk-Protestantse Groep en de Antirevolutionaire Partij, 1946, 1949-1953.
 - ‘Huishoudelijk reglement van de organisatie van antirevolutionaire kiesverenigingen in de kamerkieskring Den Bosch’ (bijlage van een ingekomen brief), 1952.
 - Uitslagenlijst van de Tweede Kamerverkiezingen in Eindhoven, 1952.
 - Notulen van de contactbesprekingen tussen de ARP en de CHU in Eindhoven, 1953.
 - Grafiek met het ledenaantal van de kiesvereniging, [1953].
 - Instructies van de propagandacommissie van de Christelijk-Protestantse Groep voor de gemeenteraadsverkiezingen, 1953.
 - Correspondentie tussen het bestuur en het lid E.A. Wijsmuller betreffende het opheffen van het tapverbod tijdens de kermis, en een reactie daarop van de Abraham Kuyperstichting, 1954.
 - NB. Tijdens de jaarvergadering, gehouden op 28 oktober 1954, is hierover een plenaire discussie gevoerd. Zie daarvoor de desbetreffende notulen onder inventarisnummer 2.
 - Kandidatenlijst voor de gemeenteraadsverkiezingen en een bewijs van ontvangst daarvan door de Kiesraad, 1954.
 - Verslag van de wijkkiesvereniging Striyp-Woensel over de periode sept. 1953 – aug. 1954, 1954.
 - Financieel verslag over het boekjaar 1953, 1954.
- 14 1955-1959, oplopend.
1 omslag
- Convocaties betreffende de bestuurs- en ledenvergaderingen, berichten van verhindering, een presentielijst, in- en uitgaande stukken en interne bestuurscorrespondentie, 1955-1959.
 - Overzicht van het aantal leden van de vier wijkkiesverenigingen, 1955.
 - Correspondentie met het Centraal Comité betreffende het afdragen van achterstallige contributie, 1955.⁷⁸

genummerd; feitelijk betreft het dus een dossier. Behalve dit ‘dossier’ handelen nog meer brieven over dit onderwerp, zoals de brief van Coumou (d.d. 5 december) en de correspondentie tussen de secretaris en C. van Dijk (d.d. 5, 8 en 11 november).

⁷⁷ De inventarisnummers 13 en 14 vormden oorspronkelijk één pak.

⁷⁸ In principe moesten de wijkkiesverenigingen afzonderlijk contributie afdragen, maar omdat de gegevens wat betreft het ledenaantal bij het Centraal Comité onbe-

Ingekomen brief van J. de Kok betreffende de kascontrole, 1955.

Inge vulde vragenlijst betreffende de gang van zaken in de kiesvereniging Eindhoven, 1956.

Correspondentie met partijfunctionarissen betreffende de invulling van een spreekbeurt, 1956-1957.

Correspondentie met de wijkkiesverenigingen (o.a. over actuele ledenlijsten) en de plaatselijke ARJOS, 1957, 1959.

Herdenkingsboekje ter gelegenheid van het vijftig jarige bestaan van de Gereformeerde Kerk in Eindhoven, 1958.

Notulen van een vergadering van het Centraal Bestuur, 1958.

Propagandamateriaal van de Protestants Christelijke Groep betreffende de verkiezingen voor de gemeenteraad en de Provinciale Staten, 1958.

‘Bewijs van registratie van de naam ener politieke groepering’ betreffende de gemeenteraadsverkiezingen en de officiële kieslijst, 1958.

Briefwisseling tussen G. Buiten en ds. O. Jager betreffende de navolging van Christus, 1958.⁷⁹

Reglement van de Kamercentrale ’s-Hertogenbosch en een conceptreglement van de Statencentrale Eindhoven (bijlagen van ingekomen brieven), 1959.

15 1954, 1956, 1959-1962, geheel door elkaar.⁸⁰

1 omslag

Convocaties betreffende de bestuurs- en ledenvergaderingen, in- en uitgaande stukken, en verhuisberichten, 1956, 1959-1962.

Financieel verslag over de periode van 13 september 1956 tot met 31 december 1959, 1960.

Ontwerp Beginsel- en Algemeen Staatkundig Program van het Centraal Comité, 1960.

Ingekomen brief van het Centraal Comité betreffende het afdragen van achterstallige contributie, 1960.

Ingekomen brief met de ledenlijst van de wijkkiesvereniging Tongelre, 1960.

Lijsten met telefoonnummers van de bestuursleden, z.d.

Adresgegevens van personen die een bestuursfunctie vervullen in de christelijke vakbeweging en een ledenlijst van de Baptistengemeente Eindhoven, 1954, z.d.

Aantekeningen bij de verkiezingsuitslagen voor de Tweede Kamer, 1957.

kend waren, werd de rekening verstuurd naar de penningmeester van het Centraal Bestuur.

⁷⁹ Deze brieven zijn ter kennisgeving aan de secretaris van het Centraal Bestuur gezonden.

⁸⁰ Het valt op dat de poststukken uit het jaar 1956 veelal te maken hebben met de propaganda voor de Tweede Kamerverkiezingen.

Uitgebreid verslag van de openbare vergadering van 6 november, [1956].
Mutatielijst, z.d.

16 1965-1968, thematisch.⁸¹

1 omslag

A. Algemene bestuursstukken, 1966-1968.

Convocaat voor een bestuursvergadering, bestuursmededelingen en ingekomen stukken bij het Centraal Bestuur, 1966-1968.

Overzicht van declaratiekosten van het secretariaat van de Centrale Kiesvereniging Eindhoven en een adressenlijst van de bestuursleden, 1966.

B. Correspondentie met de wijkkiesverenigingen, 1966-1968.

In- en uitgaande stukken van het Centraal Bestuur, interne bestuurscorrespondentie, bedankbrieven voor het bestuur, 1966-1968.

Correspondentie met de wijkkiesverenigingen, 1966-1968.

Ledenlijsten en lijsten met namen van personen van de afzonderlijke wijkkiesverenigingen die een welkomstbrief ontvangen hebben, 1966-1968.

Stukken (o.m. convocaties voor bestuurs- en ledenvergaderingen, en afschriften van uitgaande stukken) betreffende de wijkkiesvereniging Woensel, 1967-1968.⁸²

Financiële overzichten van de wijkkiesverenigingen Strijp en Woensel, 1967.

Document betreffende de vorming van een Protestants-Christelijk Kiescomité te Geldrop, 1967.

C. Stukken betreffende de samenwerking tussen de politieke partijen in Eindhoven, 1967-1968.

Notulen van de gezamenlijke vergaderingen tussen de ARP, KVP, PvdA, PPR, PSP en D'66 in Eindhoven, 1968.

Convocaat (met discussiestuk over euthanasie en reanimatie) van de ARJOS, 1968.

Convocaat voor een bespreking betreffende de politieke samenwerking tussen de ARP, CHU en PPR, 1968.

⁸¹ Vermoedelijk betreft het hier een thematische ordening, aangebracht door de secretaris van destijds: P.C. Bos. Duidelijk is in ieder geval dat het stukken zijn van het Centraal Bestuur, ook al betreffen het bijvoorbeeld ledenlijsten van de afzonderlijke wijkkiesverenigingen. De thematische ordening was te ontwaren doordat de secretaris gebruik maakte van schutbladen. De thematische eenheden zijn derhalve afzonderlijk omgepakt en voorzien van de letter A t/m F.

⁸² P.C. Bos was behalve secretaris van het Centraal Bestuur eveneens algemeen adjunct van de wijkkiesvereniging Woensel. Van de stukken betreffende Woensel is niet goed na te gaan in welke hoedanigheid Bos deze ontvangen heeft. In ieder geval zitten er convocaties bij van bestuursvergaderingen van de Woensel. Opvallend is overigens wel dat dikwijls in de rechterbovenhoek de woorden 't.k.' (d.i. ter kennisgeving) of 'Archief CB' staat te lezen.

Correspondentie met de plaatselijke afdeling van D'66 betreffende het organiseren van politieke discussieavonden, 1967-1968.

Notulen van de bespreking tussen de ARP, CHU en KVP in Eindhoven, 1968.

(Concept van een) gemeenschappelijke beleidslijn voor het beraad met de KVP en de PPR betreffende plaatselijke samenwerking, 1968.

Correspondentie met de plaatselijke kiesverenigingen/afdelingen van de CHU, D'66, de KVP, de PPR en de PvdA, 1968.

In- en uitgaande stukken van het Centraal Bestuur, 1967-1968.

D. (Algemene) correspondentie met verschillende partijorganen, 1965-1968.

Correspondentie van de Provinciale Organisatie van Antirevolutionaire kiesverenigingen in Noord-Brabant (ter kennisgeving aan het Centraal Bestuur) betreffende een werkbezoek van de Tweede Kamerfractie aan de provincie, 1968.

(Algemene) correspondentie met het Centraal Comité, de Kamercentrale 's-Hertogenbosch en de Provinciale Organisatie van de ARP in Noord-Brabant, 1965-1968.

Voorstel van het Centraal Bestuur betreffende de splitsing van de wijkkiesvereniging Strijp-Woensel, 1966.

Aanwijzingen [van P. Scheele] betreffende het Program van Actie 1967, 1966.

E. Correspondentie, presentielijsten en krantenknipsels betreffende spreekbeurten voor de Centrale Kiesvereniging Eindhoven, 1966-1968.

Presentielijsten van ledenvergaderingen, 1966-1968.

Correspondentie met partijfunctionarissen betreffende de invulling van een spreekbeurt, 1966-1968.

F. Krantenknipsels, 1966-1968.

Krantenknipsels betreffende de verslagen van openbare vergaderingen, 1966-1968.

Brochure *Tien voor tien*, aflevering 6 Nuenen c.a. (uitgave van het Samenwerkingsorgaan Agglomeratie Eindhoven), z.d.

Formulier van de Kiesraad betreffende het stemmen bij volmacht, 1966.

17 1967-1970, grotendeels thematisch.⁸³
1 omslag

⁸³ Vanaf september 1968 kende de Centrale kiesvereniging een afzonderlijk secretariaat voor samenwerkingszaken, waarvoor P.C. Bos verantwoordelijk was. Waarschijnlijk is deze omslag onderdeel van dit secretariaat, want de meeste stukken hebben betrekking op samenwerking met de christelijke partijen in Eindhoven en het ontplooiën van gezamenlijke activiteiten met andere politieke partijen in Eindhoven.

Convocaties betreffende de bestuurs- en ledenvergaderingen, berichten van verhindering, in- en uitgaande stukken, interne bestuurscorrespondentie, 1967-1970.

Ledenlijst van de wijkkiesvereniging Tongelre, 1966.

Presentielijst van een ledenvergadering, 1966.

Correspondentie met de besturen van de wijkkiesverenigingen betreffende het bedanken als bestuurslid, 1968-1969.

Correspondentie betreffende de vorming van een 'Progressieve Concentratie' in Eindhoven, 1969.

Correspondentie met D'66 betreffende een samenwerkingsplan tussen de politieke partijen in Eindhoven, 1969.

Notulen van de Antirevolutionaire Stuurgroep betreffende de opstelling van een programma voor de gemeenteraadsverkiezingen, 1969.

Afleveringen van het *A.R. Kontaktblad*, 1968-1969.

NB. Het gaat om de nummers oktober en december (1968; als bijlage van een uitgaande brief), begin 1969 (zonder maand).

Notitie betreffende de samenwerking tussen de ARP, de CHU en de KVP in Eindhoven, 1969.

Correspondentie betreffende het vervullen van spreekbeurten door B. Goudzwaard, B.W. Biesheuvel, A. Veerman, 1967-1969.

Discussiestuk van de Antirevolutionaire radicalen, 1969.

Memorandum betreffende de bestuursvernieuwing binnen de wijkkiesvereniging Tongelre, 1968.

Stukken (m.n. notulen en vergaderstukken) van de gespreksgroep partijvernieuwing Eindhoven, 1967-1968.

Instructiedocument voor de verschillende werkgroepen betreffende het formuleren van een Antirevolutionair gemeenteprogramma voor Eindhoven, [1969].

Notulen van vergaderingen tussen de plaatselijke ARP, de CHU en de KVP, 1968-1969.

Notitie voor en notulen van het beraad tussen de plaatselijke ARP, de CHU, de KVP en de PPR, 1968.

Notitie betreffende de financiën van het Centraal Bestuur, 1968.

Notulen van het Centraal Bestuur, 1968.

Reglement van Provinciale Organisatie van Antirevolutionaire kiesverenigingen in Noord-Brabant (bijlage van een ingekomen brief), [1968].

Adreslijst van de leden van het Centraal Bestuur, 1968.

Rapport betreffende de vraag of wijzigingen moeten worden aangebracht in de bestuursvormen van het (lager) onderwijs, [1952].

18 1969-1970, aflopend.

1 omslag

Convocaties betreffende de bestuurs- en ledenvergaderingen, bericht van verhindering, in- en uitgaande stukken (inclusief circulaires aan de leden), interne bestuurscorrespondentie, 1969-1970.

Presentielijst een ledenvergadering, 1970

Eindhoven '70-'74. Verantwoording en visie (z.p. z.j.). Verkiezingsprogramma van de Combinatie Christelijke Partijen, [1970].

Vragenlijsten en schriftelijke antwoorden daarop betreffende de thema's militaire dienst, ontwikkelingshulp en onderwijs, [1970].

Giftenoverzicht betreffende enkele verkiezingscampagnes, 1970.

Financieel verslag van de Centrale Antirevolutionaire Kiesvereniging Eindhoven over de periode januari 1969 tot en met januari 1970, 1970.

Propagandafolder van de Protestants Christelijke Groep betreffende de verkiezingen voor de Provinciale Staten, 1970.

Krantenknipsels betreffende de mogelijke politieke verschuivingen bij de komende gemeenteraadsverkiezingen in Eindhoven, 1970.

Krantenknipsels betreffende de tegenstellingen binnen de landelijke ARP, 1969.

'Het gewenste gemeentebestuur voor de periode 1970-1974' van de Combinatie Christelijke Partijen (CCP), 1970.

Beginselverklaring, (concept)overeenkomst van samenwerking en een ontwerp-gemeenteprogram van de samenwerkende christelijke politieke partijen (ARP, CHU en KVP) in Eindhoven, 1969-1970.

Notulen van de vergadering betreffende de samenwerking tussen de plaatselijke ARP, CHU en KVP, 1969.

19

1969-1972, door elkaar.

1 omslag

Convocaties betreffende de bestuurs- en ledenvergaderingen, berichten van verhindering, in- en uitgaande stukken (inclusief circulaires aan de leden, een afschrift van een telegram en rouwkaarten), interne bestuurscorrespondentie, 1969-1972.

Correspondentie met de wijkkiesverenigingen, 1970-1972

Stuk betreffende de organisatie van de kiesvereniging, 1972.

NB. Het betreft een bijlage bij de convocatie van de bestuursvergadering van 11 december 1972. Zie daarvoor inventarisnummer 5.

Notitie van P.C. Bos voor het Centraal Bestuur betreffende de uitslag van de Tweede Kamerverkiezingen van 1972, 1972.

Ledenlijst van de Protestants Christelijke Groep te Veldhoven, 1969.

Kandidatenlijst voor de gemeenteraadsverkiezingen, 1970.

Financieel overzicht (onduidelijk waarvan), [1971].

Correspondentie betreffende een werkbezoek van een ARP-delegatie naar Eindhoven, 1971.

Financieel overzicht van de Centrale Antirevolutionaire Kiesvereniging Eindhoven en het verkiezingsfonds, 1971.

- Giftenoverzicht betreffende de verkiezingscampagne en afschriften van uitgaande brieven betreffende het verzoek een verkiezingsbijdrage te geven, 1970.
 ‘Werkplan van de CCP-fractie om uitvoering te geven aan het verkiezingsprogramma van 1970-1974 van de CCP Eindhoven (bijlage brief), 1970.
 Afscheidsrede van P.C. Bos bij het (tijdelijk) terugtreden uit het Centraal Bestuur, 1969.
- 20 1973-1975, door elkaar.
 1 omslag
 Convocaties betreffende de bestuurs- en ledenvergaderingen, berichten van verhindering, een presentielijst, in- en uitgaande stukken (inclusief geboorte-, trouw- en rouwkaarten), interne bestuurscorrespondentie, bedankbrieven voor het bestuur, een verhuisbericht, stukken betreffende de aanmelding en opzegging van het lidmaatschap, 1973-1975.
 Discussienota en een stuk betreffende een structuurwijziging binnen de antirevolutionaire kiesverenigingen van Eindhoven, 1975.
 Correspondentie met de wijkkiesverenigingen, 1973-1975.
 Correspondentie tussen F.H. de Puit en J. Hees betreffende het functioneren van de plaatselijke politiek, 1975.
 Ledenlijsten van de wijkkiesverenigingen Stratum, Tongelre en Woensel, 1973, 1975, z.d.
 Stukken betreffende de Landelijke Werkgroep Dier in nood, 1975.
 Stukken betreffende de vorming van een stadsgewestelijk CDA-bestuur, 1974-1975.
 Notulen van een [leden]vergadering, z.d.
 Ondertekende verklaringen betreffende een aanvaarde kandidatuur voor de gemeenteraadsverkiezingen, 1974.
 Correspondentie betreffende het zenden van een CDA-delegatie naar Portugal om contact te leggen met vernieuwingsgezinde christenen, 1974.
 Door leden ingevulde antwoordstroken uit het *A.R. Kontaktblad* (februari 1973; januari 1974), 1973-1974.
Brarjos. Informatie-medium van het provinciaal-verband ARJOS Noord-Brabant, nr. 2 (december), 1973.
 Correspondentie met ds. B.J. Aalbers betreffende de burgemeestersbenoeming in Eindhoven, 1973.
 Notulen van een vergadering van het Centraal Bestuur, 1973.
 NB. Voorzien van aantekeningen. Voor het origineel, zie inventarisnummer 5.
- 21 1976, aflopend.
 1 omslag
 Convocaties, notulen (inclusief vergaderstukken) en presentielijsten van de bestuurs- en ledenvergaderingen van de

- Centrale Antirevolutionaire kiesvereniging Eindhoven, in- en uitgaande stukken en een adreswijziging, 1976.
- Stukken betreffende de oprichting van een Antirevolutionaire kiesvereniging c.q. een CDA-afdeling te Veldhoven en te Bergeijk, 1976.
- Ontwerpovereenkomst van samenwerking in de gewestraad Eindhoven, het CDA-verkiezingsprogramma voor de agglomeratieraad Eindhoven en een daarbij behorende reactie van de kiesvereniging, 1976.
- Afleveringen van het *A.R. Kontaktblad* (januari, april en oktober) en door leden ingevulde antwoordstroken (april en augustus), 1976.
- Ontwerpstatuten van het gemeentelijk samenwerkingsverband 'CDA Eindhoven' (bijlage brief), 1976.
- 22 1977, aflopend.
1 omslag
- Convocaties en notulen van de vergaderingen van het Centraal Bestuur der Antirevolutionaire kiesverenigingen te Eindhoven, een bericht van verhindering, in- en uitgaande stukken, 1977.
- Afleveringen van het *A.R. Kontaktblad* (januari, mei en oktober) en door leden ingevulde antwoordstroken (oktober), 1977.
- Correspondentie met mevr. C.M. Ochse-Haans betreffende het concept van de oprichtingsakte en het huishoudelijk reglement van het CDA te St. Oedenrode, 1977.
- Adreslijst van de leden van het Centraal Bestuur, 1977.
- 'Oprichtingsakte voor de CDA-statenkringverbanden Eindhoven en Helmond', 1977.
- Financieel overzicht van de Centrale Antirevolutionaire kiesvereniging Eindhoven over 1976, 1977.
- 23 1978, aflopend.
1 omslag
- Convocaties, notulen (inclusief vergaderstukken) en een presentielijst van de bestuurs- en ledenvergaderingen van de Centrale Antirevolutionaire kiesvereniging Eindhoven, in- en uitgaande stukken, interne bestuurscorrespondentie en stukken betreffende opzegging van het lidmaatschap, 1978.
- Notities betreffende de invulling van het zestigjarig jubileum van de kiesvereniging, 1978.
- Stukken van het 'Woningnood Comité Eindhoven', 1978.
- Correspondentie met ds. E.Th. Thijs betreffende het afwijzen van J. Mulder als wethouder, 1978.
- Afleveringen van het *A.R. Kontaktblad* (mei en september) en het *Ledencontactorgaan CDA Eindhoven*, nr. 4 (mei), 1978.
- Gemeentelijk (concept)verkiezingsprogramma van het CDA voor de periode 1978-1982 en door leden van de kiesvereniging ingediende amendementen, 1978.

- 24 1979, aflopend.
1 omslag
- Convocaties, notulen (inclusief vergaderstukken), een jaarverslag over de periode september 1978 tot september 1979 en een presentielijst van de bestuurs- en ledenvergaderingen van de Centrale Antirevolutionaire kiesvereniging Eindhoven, in- en uitgaande stukken, interne bestuurscorrespondentie, stukken betreffende opzegging van het lidmaatschap, 1979.⁸⁴
 - Stukken betreffende de oprichting van het CDA Eindhoven, 1979.
 - Ingekomen brieven en krantenknipsels betreffende de kandidaatstelling van mr. W. Aantjes door de antirevolutionaire kiesverenigingen van Eindhoven en Veldhoven, 1979.
 - Ingekomen brief betreffende de kascontrole, 1979.
 - Afleveringen van het *A.R. Kontaktblad* (januari en september), 1979.
 - Dossier betreffende de viering van het zestigjarig jubileum van de kiesvereniging, 1979.
 - NB. Het dossier bevat ondermeer een historisch overzicht (zie daarvoor tevens inventarisnummer 8), een verslag van de jubileumavond, correspondentie betreffende het jubileum en een jubileumuitgave van het *A.R. Kontaktblad* (maart 1979).
- 25 1980, aflopend.
1 omslag
- Convocaties, notulen (inclusief vergaderstukken), een bericht van verhindering, een presentielijst van de bestuurs- en ledenvergaderingen van de Centrale Antirevolutionaire kiesvereniging Eindhoven, in- en uitgaande stukken, interne bestuurscorrespondentie en stukken betreffende opzegging van het lidmaatschap, 1980.⁸⁵
 - Correspondentie (inclusief lijsten) met plaatselijke afdelingen van het CDA betreffende overname van de leden van de antirevolutionaire kiesvereniging, 1980.
 - Voorstel betreffende de verdeling van de geldelijke bezittingen van de antirevolutionaire kiesverenigingen bij de fusie tot het CDA, 1980.
 - Afleveringen van het *A.R. Kontaktblad* (januari en juli) en het *Ledencontactorgaan CDA Eindhoven*, nr. 17 (september), 1980.
 - ‘Afspraken inzake het invullen van CDA-fusieprotocollen op plaatselijk niveau’, 1980.
 - ‘Concept-fusieprotocol voor de gemeentelijke CDA-afdeling Nuenen c.a.’, 1980.

⁸⁴ Enkele leden zegden hun lidmaatschap nadat de kiesvereniging Willem Aantjes voor had gedragen voor een verkiesbare plek. Ook kwamen er enkele bedankbrieven binnen na het Tweede Kamerdebat (6 december 1979) over de plaatsing en productie van kruisraketten.

⁸⁵ Het betreft bedankbrieven voor het CDA, omdat de ARP werd opgeheven.

(Financieel) jaarverslag over 1979 van het CDA Eindhoven, 1980.

Reglementen

- 26 'Reglement van de Anti-Revolutionaire Kiesvereniging Nederland en Oranje te Eindhoven benevens Program van Beginselen van de A.R. Partij' en 'Reglement voor een gemeentelijke Anti-Revolutionaire kiesvereniging', 1929, z.d.
2 stukken

Ledenlijsten

NB. Voor ledenlijsten, zie eveneens de inventarisnummers 9, 14, 15, 16, 17, 19, 20, 36, 37 en 38.

- 27 Leden- en mutatielijsten van de Antirevolutionaire kiesvereniging Eindhoven, 1947-1948, 1979.
1 omslag
- 28 Gewijzigde adreslijst van de leden van het Centraal Bestuur, en ledenlijsten van de wijkkiesverenigingen Gestel, Stratum, Strijp, Tongelre, Woensel, en van de Politieke Debating Combinatie (inclusief Arjos), 1969.
1 omslag
- 29 Ledenlijsten van de kiesvereniging Woensel betreffende de kringen Boschdijk, Oude Gracht en Son, en leden- en mutatielijsten van de Antirevolutionaire Kiesvereniging Eindhoven, 1974, 1977-1980.
1 omslag

Propaganda

NB. Voor propagandamateriaal, zie eveneens de inventarisnummers 10, 13, 14, 18, 36 en 37.

- 30 (Wijk)overzichten betreffende de ontvangen giften en de resultaten van het Miljoenplan, 1947-1948.
1 omslag
- 31 Propagandamateriaal, 1946-1958, door elkaar.
1 omslag
Verkiezingsmateriaal betreffende de Provinciale Statenverkiezingen, [1948].
Stukken van de Propagandaclub van de Antirevolutionaire kiesvereniging Eindhoven betreffende haar organisatie, haar werkinstructies voor functionarissen en haar eerder opgedane ervaringen, 1946-1948.
Stukken van de Christelijk Protestantse Groep betreffende de propaganda voor de gemeenteraadsverkiezingen, 1949, 1953.

- Krantenknipsels betreffende de verkiezingsuitslagen voor de Eindhovense gemeenteraad en de Tweede Kamer, 1948, 1958.
- 32 Propagandamateriaal, 1949-1950, olopend.
1 omslag
- Circulaire van de Antirevolutionaire kiesvereniging Eindhoven betreffende haar bibliotheek, z.d.
 - Stukken betreffende de propaganda voor de Christelijk Protestantse Groep inzake de gemeenteraadsverkiezingen, 1949.
 - Notulen van de bestuursvergadering van de Antirevolutionaire propagandaclub, 1950.
 - Ingekomen stukken betreffende de vorming van het CDA in Eindhoven, 1974.
 - Aflevering van het *A.R. Kontaktblad* (november), 1974.
 - Uitnodiging voor de ledenvergadering van de Antirevolutionaire kiesvereniging Eindhoven, 1978.
- 33 Propaganda en overige stukken betreffende de gemeenteraadsverkiezingen, 1966.
1 omslag
- Dossier betreffende de kosten van de verkiezingscampagne, 1966.
 - Convocaties en notulen van de bestuursvergaderingen van de Antirevolutionaire/Christelijk-Historische propagandacommissie, 1966.
 - Circulaire van de propagandacommissie aan de leden, 1966.
 - Kandidatenlijst voor de gemeenteraadsverkiezingen in Eindhoven, 1966.
 - Krantenknipsels en advertenties van de Protestants Christelijke Groep, 1966.⁸⁶
 - Beantwoording van een aantal vragen gesteld door het *Eindhovens Dagblad*, een schriftelijke weergave van de bijdrage van B. Combée op de persconferentie en een samenvatting van het partijprogramma voor de persconferentie, 1966.
 - Correspondentie van de propagandacommissie, 1966.
 - Propagandamateriaal van de aan de gemeenteraadsverkiezingen deelnemende partijen, 1966.⁸⁷
 - (Kopieën van) formulieren van de Kiesraad voor het bewijs van ontvangst van de kandidatenlijst, de registratie van de naam van de politieke groepering, de machtiging, en de officiële kandidatenlijst voor de Protestants Christelijke Groep, 1966.

⁸⁶ De advertenties zijn vermoedelijk verschenen in het *Eindhovens Dagblad*. Als krantenknipsels zijn ze (met oorspronkelijke datum) bewaard gebleven en met plakband op een groot vel geplakt. Vanwege de lijm zijn ze daarvan verwijderd en los aan te treffen. Op het blad stond vermeld dat er tien van zulke advertenties zijn verschenen, maar er zijn er slechts acht in dit archief te vinden.

⁸⁷ Bevat ook materiaal van de ARP in De Bilt/Bilthoven en de Protestants-Christelijke Gemeenschap Tilburg.

- Convocaties en notulen betreffende de bestuursvergaderingen van de Centrale Antirevolutionaire kiesvereniging Eindhoven, 1966.
- Overzicht van de leden van de AR/CH propagandacommissie, 1966.
- Een geschilderde poster voor de Protestants Christelijke Groep, 1966.
- 34 Stukken (m.n. correspondentie) van het Regionaal Campagne-team ARP Noord-Brabant, 1970-1971.
1 omslag
- 35 Verkiezingsposter van het CDA betreffende de verkiezingen van de agglomeratieraad Eindhoven, [1976].
1 stuk

Wijkkiesvereniging Stratum/J. Koning (1955-1972)

- 36 1955-1957, oplopend.⁸⁸
1 omslag
- Convocaties betreffende de bestuurs- en ledenvergaderingen van de wijkkiesvereniging Stratum, 1955-1957.
- Inkomende stukken bij en uitgaande stukken van (inclusief circulaire aan leden) de wijkkiesvereniging Stratum, 1955-1957.
- Convocaties betreffende de vergaderingen van het Centraal Bestuur, de door het georganiseerde ledenvergaderingen, en bestuursvergaderingen van de Statencentrale, 1955-1957.
- NB. Deze stukken ontving Koning als bestuurslid van de hier genoemde partijorganen.
- Ingekomen brief bij J. Koning als voorzitter van de Centrale Propagandacommissie van de Centrale Antirevolutionaire Kiesvereniging Eindhoven, 1955.
- Aantekeningen betreffende aspecten van economische en sociale ontwikkeling, 1955.
- Ledenlijst [van de wijkkiesvereniging Stratum], [1955].
- Ledenlijst van de mannenvereniging, 'De lampen brandende', z.d.
- Doorslagen van uitgaande stukken van J. Koning of de wijkkiesvereniging Stratum, 1955-1957.
- Aantekeningen betreffende het aanschaffen van propagandamateriaal en een 'lijst van zieken, die vermoedelijk niet zelf kunnen deelnemen aan de Tweede Kamerverkiezingen', 1956.
- Ingekomen stuk van de gemeente Eindhoven betreffende aanwijzingen voor de leden van het stembureau, 1956.
- Notulen van de bestuursvergaderingen van de wijkkiesvereniging Stratum, 1956-1957.
- Ingekomen brief bij de Provinciale Propagandacommissie van de Protestants Christelijke Lijst 1958, 1957.

⁸⁸ De inventarisnummers 36 en 37 vormden oorspronkelijk één pak.

- 37 1958-1962, oplopend.
1 omslag
- Circulaires aan de leden van de wijkkiesverenigingen Stratum en Gestel, 1958-1962.
 - NB. De leden van Gestel waren gedurende de jaren 1957-1958 ondergebracht bij Stratum.
 - In- en uitgaande stukken van de wijkkiesvereniging Stratum, 1958-1961.⁸⁹
 - Convocaties en notulen betreffende de vergaderingen van het Centraal Bestuur en de door het georganiseerde ledenvergaderingen, 1958-1962.
 - NB. De notulen van 10 maart 1958 zijn gelijk aan die onder inventarisnummer 14.
 - Correspondentie van J. Koning, 1958-1962.
 - NB. Het is onduidelijk in welke hoedanigheid Koning bepaalde stukken heeft geschreven of ondertekend.
 - Correspondentie tussen P. van der Ploeg en het Centraal Comité betreffende het opzeggen van het lidmaatschap van de kiesvereniging door eerstgenoemde, 1958, 1960.
 - Correspondentie betreffende de kosten voor het propagandamateriaal van de Protestants Christelijke Groep, 1958.⁹⁰
 - Propagandamateriaal van de Protestants Christelijke Groep betreffende de verkiezingen voor de gemeenteraad en de Provinciale Staten, 1958, 1962.
 - Propagandamateriaal (o.a. Program van Actie en twee posters) van de ARP voor de Tweede Kamerverkiezingen, 1959.
 - Ledenlijst en circulaire van de wijkkiesvereniging Tongelre, 1959.
 - Tweede conceptreglement van de Statencentrale Eindhoven (bijlage van een ingekomen brief), 1961.
 - Verslag van een bespreking tussen de plaatselijke kiesverenigingen van de ARP en de CHU, 1962.
- 38 1966-1972, grotendeels aflopend, maar ook veel door elkaar.⁹¹
1 omslag
- Convocaties en notulen betreffende de vergaderingen van het Centraal Bestuur, 1966-1972.
 - NB. Zie eveneens de inventarisnummers 4 en 5.
 - In- en uitgaande stukken van de wijkkiesvereniging Stratum (o.a. circulaires aan de leden), 1966-1972.
 - Giftenoverzicht betreffende de verkiezingscampagne, 1970.
 - Ledenlijsten van de wijkkiesvereniging Stratum, 1969-1970.
 - Ingekomen brieven van het Centraal Comité betreffende het afdragen van achterstallige contributie, 1966, 1969-1970.

⁸⁹ In 1958 was Koning tijdelijk waarnemend secretaris van het Centraal Bestuur. In die hoedanigheid was hij verantwoordelijk voor het schrijven van de notulen en de hier aanwezige brieven.

⁹⁰ Koning was penningmeester van de propagandacommissie van de Protestants Christelijke Groep.

⁹¹ De inventarisnummers 38 en 39 vormden oorspronkelijk één pak.

- ‘Notities met betrekking tot de financiën van het Centraal Bestuur’, 1968.
- Kopieën van de correspondentie tussen het Centraal Bestuur en de Leerlingenvereniging Nutskweekschool Eindhoven, respectievelijk D’66, betreffende het organiseren van politieke (discussie)avonden, 1968.
- NB. De stukken zijn ter kennisgeving verzonden aan S.O. Buwalda, de voorzitter van Stratum. De originelen zijn aan te treffen onder inventarisnummer 16.
- Adreslijst van de leden van het Centraal Bestuur, 1966, 1968.
- Notulen van een gesprek tussen de besturen van de Antirevolutionaire en Christelijk-Historische kiesverenigingen van Eindhoven, 1968.
- ‘Gespreksnotitie over samenwerking ARP-CHU-KVP in Eindhoven’, 1968.
- Convocaties betreffende de bestuurs- en ledenvergaderingen van de wijkkiesvereniging Stratum, 1966-1967.
- Notulen van de vergadering met de penningmeesters van de wijkkiesverenigingen, 1967.
- Financieel jaarverslag over 1966 van de penningmeester van het Centraal Bestuur, 1967.
- ‘Discussiestuk. Enige impressies uit onze verkiezingsactie’, 1967.
- De functionering van de democratie* (z.p. z.j.) en het hierbij behorende verslag van een in Stratum gehouden gespreksgroep, 1967-1968.
- Amendementen van de wijkkiesvereniging Stratum betreffende het Ontwerpprogram van Actie 1967, 1966.
- Notulen van de ‘A.R./C.H. propagandacommissie Eindhoven’, 1966.
- 39 1962-1965, grotendeels aflopend, maar ook veel door elkaar.
1 omslag
- Convocaties betreffende de vergaderingen van het Centraal Bestuur, 1962-1965.
- In- en uitgaande stukken van de wijkkiesvereniging Stratum (o.a. circulaire aan de leden), 1962-1965.
- Correspondentie met H. Padmos en J. de Bruine betreffende de plaatsing van eerstgenoemde op de kandidatenlijst van Gemeentebelangen te Son, 1965-1966.⁹²
- NB. De brieven zijn geschreven in de periode 1965-1966.
Voor brieven uit 1966 moet inventarisnummer 38 geraadpleegd worden.
- Correspondentie van J. Koning, 1963-1965.

⁹² Als inwoner van Son was Padmos lid van de wijkkiesvereniging Stratum, omdat zijn eigen dorp geen antirevolutionaire kiesvereniging had. Voor de lokale politiek was hij aangesloten bij de partij Gemeentebelangen, waarin de verschillende landelijke politieke partijen vertegenwoordigd waren. Padmos had daarin zitting namens de protestants-christelijke partijen.

NB. Het is onduidelijk in welke hoedanigheid Koning bepaalde stukken heeft ontvangen, geschreven of ondertekend.

Correspondentie met het Centraal Comité betreffende het afdragen van achterstallige contributie, 1963-1964.

Dossier betreffende de vorming van een Antirevolutionaire kiesvereniging in Valkenswaard, 1963-1964.⁹³

Interne bestuurscorrespondentie van Stratum, 1963.

Krantenknipsel betreffende het verslag van een openbare vergadering waar M.W. Schakel een spreekbeurt vervulde, 1963.

Verslag van de bespreking tussen de plaatselijke kiesverenigingen van de ARP en de CHU, 1963.

Stuk betreffende de oprichting van een Antirevolutionaire kiesvereniging te Geldrop, 1962.

Correspondentie betreffende het Ontwerpprogram van Actie 1963, 1962-1963.

Advies- en groslijst van het Centraal Comité en een advieslijst van Stratum betreffende de Tweede Kamerverkiezingen van 1963, 1962-1963.

Correspondentie aangaande de 'Groepering van verontruste Anti-revolutionairen', 1962-1963.⁹⁴

Correspondentie met M.W. Schakel betreffende het vervullen van een spreekbeurt, 1962.

Notulen van een vergadering van het Centraal Bestuur Eindhoven, 1962.

CDA-afdelingen

40 Fusieprotocol voor de gemeentelijke CDA-afdelingen in Son en Breugel, en Best, 1980.
2 stukken

Eigen uitgave: A.R. Kontaktblad

41 Afleveringen van het *A.R. Kontaktblad voor Eindhoven en omstreken*, 1967-1979.⁹⁵
1 omslag
NB. De omslag bevat de volgende afleveringen: januari en maart (1967); april (1970); maart en juni (1971); februari, mei, september en november (1973); januari, april, augustus en november (1974); februari en september (1975); januari, april, augustus en oktober (1976); januari en oktober (1977); september (1978); januari en septem-

⁹³ De leden uit Valkenswaard waren tot die tijd aangesloten bij de wijkkiesvereniging Stratum, die daarom medeverantwoordelijk was voor de oprichting.

⁹⁴ G. Buiten, raadslid te Eindhoven, had zitting in dit Comité.

⁹⁵ Het *A.R. Kontaktblad* verscheen zonder nummering. Aangezien de artikelen daarentegen wel een nummering hebben, is eenvoudig te achterhalen of een jaargang al dan niet compleet is. Complete jaargangen zijn 1973, 1974, 1975 (zeer waarschijnlijk) en 1976.

ber (1979). Afleveringen van het *Kontaktblad* zijn eveneens aan te treffen in de inventarisnummers 17, 20, 21, 22, 23, 24, 25 en 32.

Bijlagen

I: Samenstelling van het bestuur, 1920-1980

Bestuur van de Antirevolutionaire kiesvereniging Eindhoven, tot 1945

Voorzitter

P. Dekker 1920-oktober 1945

Secretaris

G. Buiten 1926-oktober 1945

Bestuur van de Antirevolutionaire kiesvereniging Eindhoven, 1945-1953

Voorzitter

G. Buiten oktober 1945-oktober 1946

N.A.J. Voorhoeve november 1946-september 1952

B. Combée september 1952-december 1965

Secretaris

P. Goede oktober 1945-oktober 1946

S.A. de Vries november 1946-augustus 1950

B. Combée september 1950-juni 1952

H. van der Spek juni 1952-december 1954

Penningmeester

C. de Haas oktober 1945

J. Slagboom (a.i.) november 1945-december 1945

J. Bergmans december 1945-februari 1950

J.W. Kooymans februari 1950-mei 1952

H. Huisinga mei 1952-juni 1956

Centraal Bestuur, 1953-1980

Voorzitter

B. Combée september 1952-december 1965

J. Koning januari 1966-september 1973

P.C. Bos september 1973-oktober 1980

Secretaris

H. van de Spek september 1952-december 1954⁹⁶

A. Hacquebord januari 1955-december 1955

C.W.J. Lummel januari 1956-maart 1960

T. Klaversma maart 1960-oktober 1965

P.C. Bos oktober 1965-september 1968⁹⁷

M.A.D.H. Schalekamp september 1968-oktober 1969

J. Heemstra (a.i.) oktober 1969-april 1970⁹⁸

⁹⁶ Eveneens secretaris van de kiesvereniging Eindhoven-Tongelre.

⁹⁷ P.C. Bos bleef tot en met november 1969 aan als secretaris voor samenwerkingszaken.

H. Vermeulen	december 1969-februari 1973
P.H. de Puit	februari 1973-augustus 1976
D.J. Boerema	augustus 1976-oktober 1980

Penningmeester

H. Huisinga	mei 1952-juni 1956
T. Aardema	januari 1957-september 1968
P. Scheele	oktober 1968-maart 1973
B. Nieboer	maart 1973-oktober 1980

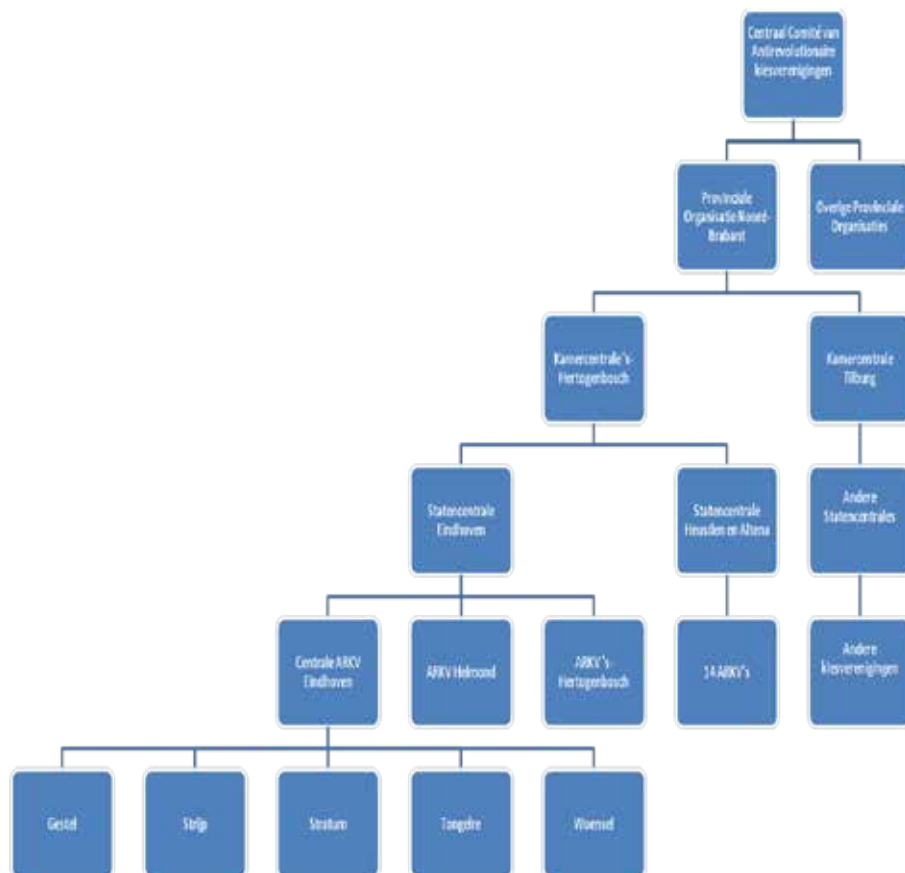
II: Gemeenteraadsleden namens de Antirevolutionaire Kiesvereniging te Eindhoven, 1923-1980

E. A. Wijsmuller	1923-1941
A. de Bruin	1945-1946 (noodgemeenteraad)
J. Roos	1945-1946 (noodgemeenteraad)
G. Buiten	1946-1966
B. Combée	1966-1979 ⁹⁹
J. Eggink	1970-...

⁹⁸ Nadien bleef J. Heemstra nog enige tijd aan als secretaris verkiezingszaken. Het is niet te achterhalen tot hoe lang precies.

⁹⁹ Zie voor zijn [verdiensden](#). Laatst bezocht op 25 januari 2013.

III: Organogram van de Antirevolutionaire Partij in Eindhoven (Noord-Brabant)

IV: Register op persoonsnamen uit de beschrijvingen

Aalbers, B.J. 20	Kok, J. de 14
Aantjes, W. 24	Koning, J. 36, 37, 39
Bergmans, J. 10	Loo, J. van 10
Biesheuvel, B.W. 17	Mulder, J. 23
Bos, P.C. 19	Ochse-Haans, C.M. 22
Bruine, J. de 39	Padmos, H. 39
Buiten, G. 9, 14	Pelt, P.G. van 10
Buwalda, S.O. 38	Ploeg, P. van der 37
Colijn, H. 9	Puit, F.H. de 20
Combée 33	Roosjen, A.B. 10
Coumou, W.F. 9, 12	Schakel, M.W. 39
Diesbergen, D. 9	Scheele, P. 16
Goudzwaard, B. 17	Thijs, E. Th. 23
Hees, J. 20	Veerman, A. 17
Jager, O. 14	Wijsmuller, E.A. 13

V: Register op trefwoorden uit de beschrijvingen

Adreslijst 16, 17, 22, 28, 36, 38	CDA
Adreswijziging zie 'verhuisbe- richt'	afdelingen 21, 22, 25, 40
Afscheidsrede 19	agglomeratie 21, 35
Amendement 12, 23, 38	algemeen 20
ARJOS 14, 16, 20, 28	Eindhoven 21, 22, 23, 24, 25, 32
A.R. <i>Kontaktblad</i> 17, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 32, 41	fusieprotocol 7, 40
ARP	stadsgewest 20
Eindhoven 9, 11, 13, 16, 17, 37, 38, 39	Centraal Comité 10, 14, 15, 16, 37, 38, 39
Landelijk 10, 18, 19, 37	Christelijk Protestantse Groep (CPC) 10, 13, 31, 32
Provincie 16, 34	CHU (Eindhoven) 9, 10, 11, 13, 16, 17, 18, 37, 38, 39
Baptistengemeente Eindhoven 15	Circulaire 9, 10, 12, 13, 18, 19, 33, 36, 37, 38, 39
Bedankbrieven	Combinatie Christelijke Partijen (CCP) 18, 19
Bestuur 9, 10, 16, 17, 20	Contributie 10, 12, 14, 15, 38, 39
Lidmaatschap 9, 10, 12, 20, 23, 24, 25, 37	Convocatie
Bedrijfsorganisatie 9	Centraal Bestuur 4, 5, 6, 7, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 32, 33, 36, 37, 38, 39
Beginsel- en Algemeen Staatkun- dig Program 15	Stratum 36, 38
Beginselverklaring 18	Overig 16, 33, 36
Bergeijk 21	Declaratiekosten 16
Bericht van verhindering 11, 12, 14, 17, 19, 20, 22	Discussieavond(en) 16, 38
Best 40	Discussiestuk 16, 17, 38
Bestuursvernieuwing 17	Duitse bezetting 10
Burgemeestersbenoeming 20	
Campagneteam 34	

Eindhoven
 agglomeratieraad 16, 21, 35
 gemeente 12, 36
 overig 11, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 38
Eindhovens Dagblad 33

Familieavond 11
 Financiën Centraal Bestuur 17, 38

Gebiedsindeling 11
 Geldrop 16, 39
 Gespreksgroep 17, 38
 Gereformeerde Kerk 14
 Gestel 28, 37
 Grafiek ledenaantal 13

Handtekeningenactie 12
 Herdenkingsboekje 14

Indonesië (Indië) 9, 12
 In- en uitgaande stukken
 ARKV Eindhoven 9, 10, 11, 12
 Centraal Bestuur 12-25
 Stratum 36, 37, 38, 39
 Instructiedocument 17
 Interne bestuurscorrespondentie
 4, 9, 10, 11, 12, 14, 16, 17, 18, 19, 20, 23, 24, 25, 39

Jaarverslagen 1, 2, 7, 11, 24
 Jubileum 9, 23, 24

Kamercentrale (kieskring) 13, 14, 16
 Kandidatenlijst 9, 10, 13, 19, 33, 39
 Kascontrole 11, 12, 14, 24
 Kerk 11, 14
 Kermis 13
 Kiesraad 13, 16, 33
 Krantenknipsels 9, 11, 12, 16, 18, 24, 31, 33, 39
 KVP (Eindhoven) 16, 17, 18, 38

Landelijke Werkgroep Dier in Nood 20
 Ledenlijsten 9, 14, 15, 16, 17, 19, 20, 27, 28, 29, 36, 37, 38
 Leerlingenvereniging

Nutsschool Eindhoven 16, 38

Militaire dienst 18
 Miljoenplan 30
 Mutatielijsten 9, 12, 15, 27, 29

Notitie 17, 19, 23, 38
 Notulen
 Centraal Bestuur 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 11, 14, 17, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 33, 37, 38, 39
 Contactbespreking/samenwerking ARP en CHU 10, 11, 13, 37, 38, 39
 Contactbespreking ARP, CHU en KVP 16, 17, 18
 Overig 16, 17, 32, 33, 36, 38
 Nuenen 16, 25

Onderwijs 17, 18
 Ontwikkelingshulp 18
 Overzicht
 Financieel 11, 12, 13, 15, 16, 18, 19, 22, 25, 31, 38
 Historisch 8, 24
 Overig 10, 13, 16, 18, 30, 33, 38

Partijvernieuwing 17
 Politieke Debating Combinatie 28
 Presentielijst 10, 13, 14, 16, 17, 18, 20, 21, 23, 24, 25
 Program van Actie 10, 12, 16, 37, 38, 39
 Progressieve Concentratie 17
 Propagandaclub 12, 31, 32
 Propagandacommissie 9, 13, 33, 36, 38
 Propagandamateriaal 10, 13, 14, 18, 31, 32, 33, 36, 37
 Protestants Christelijke Groep (PCC) 14, 18, 19, 32, 37
 Protestants Christelijke Lijst 36
 Provinciale Organisatie 16, 17

Reglement 13, 14, 17, 22, 26, 37
 ‘Rooster van aftreding’ 13

Samenwerkingsverband 21
 met CHU en KVP 17, 18, 21, 38
 overig 16, 17

Son 29, 39, 40
 Splitsing 16
 Spreekbeurt 9, 10, 11, 12, 14, 16, 17, 39
 Statencentrale Eindhoven 14, 37
 St. Oedenrode 21
 Stratum 20, 28, 36, 37, 38, 39
 Strijp 12, 13, 16, 28

 Tapverbod 13
 Telefoonnummers 15
 Telegram 9, 12, 19
 Tongelre 15, 17, 20, 28, 37

 Vakvereniging 15
 Valkenswaard 39
 Veldhoven 21, 24
 Vergaderstukken 4, 5, 9, 17, 21, 23, 24, 25
 Verhuisbericht 10, 12, 15, 20, 21
 Verkiezingen
 Agglomeratie 35
 Gemeenteraad 10, 11, 13, 14, 17, 18, 19, 20, 31, 32, 33, 37
 Provinciale Staten 9, 10, 12, 14, 18, 31, 37
 Tweede Kamer 9, 10, 13, 19, 31, 36, 37, 39
 Uitslagen Eindhoven 10, 13, 15, 31
 Verkiezingscampagne 18, 19, 33, 34, 38
 Verkiezingsposter 33, 35, 37
 Verkiezingsprogramma 17, 18, 19, 21, 23, 33
 Verslag 10, 11, 12, 13, 15, 16, 18, 24, 37, 38, 39
 Vragenlijst 9, 14, 18
 Vrijmaking 9, 12

 Werkbezoek 16, 19
 Wijkiesvereniging
 Correspondentie 11, 14, 15, 16, 17, 19, 20
 Overig 11, 12, 13, 14, 17, 20, 28, 36, 37, 38, 39
 Woensel 13, 16, 20, 28, 29
 ‘Woningnood Comité Eindhoven’ 23